

EUROPEISKA CENTRALBANKEN

EUROSYSTEMET

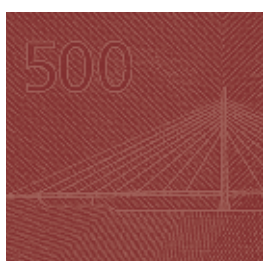
KONVERGENSRAPPORT JUNI 2013

EUROPEISKA CENTRALBANKEN

EUROSYSTEMET

KONVERGENSRAPPORT JUNI 2013

Alla ECB:s
publikationer
under 2013
kommer
att ha ett
motiv från
5-eurosedeln.

© Europeiska centralbanken, 2013

Adress

Kaiserstrasse 29
60311 Frankfurt am Main
Tyskland

Postadress

Postfach 16 03 19
60066 Frankfurt am Main
Tyskland

Tfn

+49 69 1344 0

Webbplats:

<http://www.ecb.europa.eu>

Fax

+49 69 1344 6000

Alla rättigheter förbehålls. Reproducering för undervisning och icke-kommersiella ändamål är tillåten så länge källan anges.

Stoppdatum för statistik i denna utgåva var den 16 maj 2013.

*Detta är en översättning till svenska från ECB:s konvergen-
srapport 2013 av inledningen, granskning av analysramen
och en sammanfattning för Lettland. För mer information se
den fullständiga versionen på engelska på ECB:s webbplats
(<http://www.ecb.europa.eu>).*

ISSN 1725-9584 (EPUB)

ISSN 1725-9584 (digital version)

EU katalognummer QB-AD-13-001-SV-E (EPUB)

EU katalognummer QB-AD-13-001-SV-N (digital version)

INNEHÅLL

1	INLEDNING	5
2	ANALYSRAM	
2.1	EKONOMISK KONVERGENS	7
2.2	FÖRENLIGHETEN MELLAN NATIONELL LAGSTIFTNING OCH FÖRDRAGEN	20
3	SAMMANFATTNING FÖR LETTLAND	46

FÖRKORTNINGAR

LÄNDER

BE	Belgien	LU	Luxemburg
BG	Bulgarien	HU	Ungern
CZ	Tjeckien	MT	Malta
DK	Danmark	NL	Nederländerna
DE	Tyskland	AT	Österrike
EE	Estland	PL	Polen
IE	Irland	PT	Portugal
GR	Grekland	RO	Rumänien
ES	Spanien	SI	Slovenien
FR	Frankrike	SK	Slovakien
IT	Italien	FI	Finland
CY	Cypern	SE	Sverige
LV	Lettland	UK	Storbritannien
LT	Litauen	JP	Japan
		USA	USA

ÖVRIGT

BIS	Bank for International Settlements (Internationella regleringsbanken)
b.o.p.	betalningsbalans
BPM5	IMF:s betalningsbalanshandbok (5 utg.)
CD	bankcertifikat
KPI	konsumentprisindex
ECB	Europeiska centralbanken
EDP	förfarande vid alltför stora underskott
EER	effektiva växelkurser
EMI	Europeiska monetära institutet
EMU	Ekonomiska och monetära unionen
ERM	wäxelkursmekanism
ENS 95	Europeiska nationalräkenskapssystemet 1995
ECBS	Europeiska centralbankssystemet
EU	Europeiska unionen:
EUR	euro
BNP	bruttonationalprodukt
HIKP	Det harmoniserade indexet för konsumentpriser
ILO	Internationella arbetsorganisationen
IMF	Internationella valutafonden
MFI	monetärt finansinstitut
MIP	förfarandet vid makroekonomiska obalanser
NCB	nationell centralbank
OECD	Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling
PPI	producentprisindex
TSCG	Fördraget om stabilitet, samordning och styrning inom Ekonomiska och monetära unionen
ULCM	enhetsarbetskostnad i tillverkningsindustrin
ULCT	enhetsarbetskostnad i den totala industrin

I enlighet med praxis inom gemenskapen anges medlemsstaterna i alfabetisk ordning efter landsnamnen enligt nationell stavning.

1 INLEDNING

Sedan euron infördes i elva EU-medlemsstater den 1 januari 1999 har sex ytterligare länder antagit euron, senast Estland den 1 januari 2011. Det innebär att tio medlemsstater ännu inte fullt ut deltar i EMU, dvs. de har ännu inte infört euron. Två av dessa länder, Danmark och Storbritannien, har meddelat att de inte kommer att delta i etapp tre av EMU.

Denna konvergensrapport har utarbetats efter en begäran om en granskning som Lettland lämnade in den 5 maj 2013. Genom att lägga fram denna rapport uppfyller ECB artikel 140 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (fördraget)¹ att rapportera till Europeiska unionens råd (EU-rådet) på begäran av en EU-medlemsstat med undantag ”om hur medlemsstaterna fullgör sina förpliktelser när det gäller att förverkliga den ekonomiska och monetära unionen”. Även Europeiska kommissionen har detta uppdrag och har utarbetat en rapport, och båda rapporterna har överlämnats parallellt till EU-rådet.

ECB använder i denna rapport samma analysram som i sina tidigare konvergensrapporter. Den undersöker om Lettland har uppnått en hög grad av ekonomisk konvergens, om den nationella lagstiftningen är förenlig med fördraget och stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken (stadgan) och om de lagstadgade kraven uppfylls av Latvijas Banka så att den kan bli en del av Eurosystemet. Den här rapporten omfattar inte andra medlemsstater med ett undantag, dvs. Bulgarien, Tjeckien, Lettland, Ungern, Polen, Rumänien och Sverige och inte heller Danmark och Storbritannien, som är medlemsstater med särskild ställning och ännu inte har antagit euron.

Granskningen av den ekonomiska konvergensprocessen är starkt beroende av att det statistiska underlaget är tillförlitligt och av god kvalitet. Sammanställning och rapportering av statistik, särskilt när det gäller statistiken över de offentliga finanserna, får inte kunna påverkas av politiska överväganden eller politisk inblandning. EU:s medlemsstater uppmanas betrakta kvaliteten och objektiviteten i sin statistik som en fråga av hög prioritet så att det finns ordentliga kontrollsystem när statistiken sammanställs och att miniminormer tillämpas på statistikområdet. Dessa standarder är mycket viktiga för att stärka oberoendet och objektiviteten hos de nationella statistikmyndigheterna och deras

---

¹ Se även skillnaden mellan ”fördraget” och fördragen i ordlistan.

ansvarstagande för sin verksamhet samt för att bidra till kvaliteten i statistiken för de offentliga finanserna (se avsnitt 4.5 (ej översatt)).

Denna rapport är strukturerad på följande sätt. I kapitel 2 beskrivs det ramverk som använts för att undersöka ekonomisk och rättslig konvergens. Kapitel 3 innehåller en landsammanfattning som visar resultatet av granskningen av den ekonomiska och rättsliga konvergensen i Lettland. I kapitel 4 undersöks närmare graden av ekonomisk konvergens i landet och ger en översikt över konvergensindikatorerna samt den statistiska metod som har använts för att sammanställa dem. Slutligen undersöks i kapitel 5 den lettiska lagstiftningens förenlighet, inklusive stadgan för dess nationella centralbank, med artiklarna 130 och 131 i fördraget och med stadgan.

2 ANALYSRAM

2.1 EKONOMISK KONVERGENS

För att undersöka graden av ekonomisk konvergens i EU-stater som har ansökt om att få anta euron använder ECB en gemensam analysram som har använts i alla ECB:s konvergensrapporter. Den gemensamma analysramen utgår först och främst från fördragets bestämmelser och ECB:s tillämpning av dessa bestämmelser avseende prisutveckling, de offentliga finanserna, skuldkvoter, växelkurser, långa räntor såväl som andra faktorer som är relevanta för ekonomisk integration och konvergens. Den utgår även från en rad andra tillbakablickande och framåtblickande ekonomiska indikatorer som anses ge värdefull information för en mer ingående granskning av konvergensens varaktighet. Granskningen av den berörda medlemsstaten baseras på alla dessa faktorer och är viktig för att säkerställa att en integration i euroområdet kan ske utan alltför stora problem. I rutorna 1 till 5 återges kortfattat de rättsliga bestämmelserna och där finns också metodinformation som visar hur ECB tillämpar dessa bestämmelser.

För att säkerställa kontinuitet och likabehandling utgår denna rapport från de principer som har fastställts i ECB:s tidigare rapporter (och dessförinnan av EMI). ECB följer ett antal vägledande principer i sin tillämpning av konvergenskriterierna. Den första principen är att varje kriterium tolkas och tillämpas strikt. Detta motiveras av att kriteriernas huvudsyfte är att se till att bara länder med ekonomiska förhållanden som främjar prisstabilitet och kan bidra till ett starkt euroområde får ansluta sig. Den andra principen är att konvergenskriterierna utgör en sammanhängande helhet, där varje kriterium måste uppfyllas. I fördraget ges kriterierna samma tyngd och det finns inte någon inbördes rangordning. Den tredje principen är att konvergenskriterierna måste uppfyllas på grundval av aktuella uppgifter. Den fjärde är att tillämpningen av konvergenskriterierna ska vara konsekvent, öppen och enkel. Vid bedömningen av huruvida konvergenskriterierna uppfylls är varaktighet en viktig faktor eftersom konvergenskriterierna ska uppfyllas varaktigt och inte bara vid en viss tidpunkt. Det tio första åren med EMU har visat att risker som svaga fundamenta, en alltför expansiv makroekonomisk politik på nationell nivå och alltför optimistiska förväntningar om konvergens av de reala intäkterna kan medföra risker, inte bara för det berörda landet utan även risker för euroområdet som helhet. Stora och ihållande makroekonomiska obalanser,

t.ex. i form av en ihållande försämring av konkurrenskraften, ökande skuldsättning och bostadsbubblor i många EU-medlemsstater under de senaste tio åren, däribland länder i euroområdet, är en av de viktigaste förklaringarna till den aktuella ekonomiska och finansiella krisen. Att obalanser byggts upp tidigare belyser att ett temporärt uppfyllande av konvergenskriterierna inte i sig självt är en garanti för en smidig övergång till deltagande i euroområdet. Länder som blir medlemmar i euroområdet ska alltså visa att deras konvergensprocess är hållbar och att de har kapacitet att leva upp till de permanenta åtagandena som ett antagande av euron innebär. Detta är både i landets eget intresse och i hela euroområdets intresse. Därför görs det en noggrann undersökning av konvergensens varaktighet vid genomgången av de enskilda länderna.

I detta avseende granskas den ekonomiska utvecklingen i de berörda länderna först i ett tillbakablickande perspektiv som i princip omfattar de senaste tio åren. Detta gör det lättare att bedöma i vilken mån dagens förhållanden är resultatet av verkliga strukturanpassningar, vilket i sin tur gör det lättare att uppskatta varaktigheten i den ekonomiska konvergensen.

Uppgifterna betraktas dessutom i skälig omfattning i ett framåtblickande perspektiv. I detta sammanhang läggs särskild vikt vid att en varaktigt gynnsam ekonomisk utveckling i hög grad är beroende av en välavvägd och långsiktig politik för att hantera befintliga och framtida utmaningar. En stark förvaltning och sunda institutioner är också viktigt för att varaktigt upprätthålla produktionstillväxt på medellång sikt. Det betonas generellt att en varaktig ekonomisk konvergens beror både på ett starkt utgångsläge, sunda institutioner och på att den politik som förs efter det att euron har införts är lämplig.

Stopdatum för den statistik som medtas i konvergensrapporten var den 16 maj 2013. Den statistik som används i tillämpningen av konvergenskriterierna tillhandahölls av Europeiska kommissionen (se även avsnitt 4.5 (ej översatt) samt tabeller och diagram), i samarbete med ECB när det gäller växelkurser och långa räntor. Konvergensuppgifter om utvecklingen när det gäller priser och långa räntor presenteras fram till april 2013, den senaste månaden för vilken det fanns tillgängliga uppgifter om HIKP. För månadsstatistiken för växelkurser slutar den period som beaktas i denna rapport i april 2013. Uppgifterna om de offentliga finansernas ställning omfattar perioden fram till 2012. Hänsyn tas även till prognoser från olika källor, tillsammans med de senaste konvergensprogrammen för de berörda medlemsstaterna och annan information som anses

vara relevant för en framåtblickande bedömning av konvergensens varaktighet. Europeiska kommissionens vårprognos 2013 och rapporten om förvarningsmekanismen (Alert Mechanism Report), vilka beaktas i den här rapporten, publicerades den 3 maj 2013 respektive den 28 november 2012. Rapporten antogs av ECB:s allmänna råd den 3 juni 2013.

Fördragets bestämmelser om prisutvecklingen och ECB:s tillämpning av dem beskrivs i ruta 1.

Ruta 1

PRISUTVECKLING

1 Fördragets bestämmelser

Enligt artikel 140.1 första strecksatsen i fördraget ska det i konvergensrapporten undersökas om en hög grad av hållbar konvergens har uppnåtts genom en analys av i vilken mån varje medlemsstat har uppfyllt följande kriterier:

”En hög grad av prisstabilitet; detta ska framgå av att inflationstakten ligger nära den i de (högst tre) medlemsstater som har uppnått de bästa resultaten i fråga om prisstabilitet.”

I artikel 1 i protokollet (nr 13) om konvergenskriterierna som avses i artikel 140 i fördraget föreskrivs att:

”Kriteriet om prisstabilitet enligt artikel 140, första strecksatsen, i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt innebär att en medlemsstat under en tid av ett år före granskningen ska uppvisa en hållbar prisutveckling och en genomsnittlig inflationstakt som inte med mer än 1,5 procentenheter överstiger inflationstakten i de, högst tre medlemsstater som har uppnått de bästa resultaten i fråga om prisstabilitet. Inflationen ska mätas med hjälp av konsumentprisindex på en jämförbar grund, med beaktande av skillnader i nationella definitioner.”

2 Tillämpning av fördragets bestämmelser

I denna rapport tillämpar ECB fördragsbestämmelserna på följande sätt:

För det första beräknas den genomsnittliga inflationstakten ”under en tid av ett år före granskningen” som förändringen i senast tillgängliga tolv månadersgenomsnitt för det harmoniserade indexet för konsumentpriser (HIKP) jämfört med föregående tolv månadersgenomsnitt. Referensperioden för inflationstakten i denna rapport är följaktligen maj 2012 till april 2013.

För det andra, begreppet ”de högst tre medlemsstater som har uppnått de bästa resultaten i fråga om prisstabilitet”, som används för att bestämma referensvärdet, tillämpas genom att använda det ovägda aritmetiska medelvärdet av inflationstakten i följande tre EU-länder: Sverige 0,8 procent, Lettland 1,3 procent och Irland 1,6 procent. Genomsnittet uppgår därmed till 1,2 % och med tillägget på 1½ procentenheter blir referensvärdet 2,7%.

Inflationen i Grekland har uteslutits från beräkningen av referensvärdet. Prisutvecklingen över referensperioden visade en 12-månaders genomsnittlig inflationstakt på 0,4 procent i april i landet. Greklands har behandlats som en extrem för beräkningen av referensvärdet huvudsakligen av två skäl: a) inflationen var betydligt lägre än i de andra medlemsstaterna under referensperioden och b) detta berodde på att den grekiska ekonomin har varit i en djup recession under flera år, vilket har resulterat i att prisutvecklingen har dämpats av exceptionellt stora negativa produktionsgap.

Behandlingen av ”extremvärden” diskuterades redan i ECB:s tidigare konvergensrapporter (t.ex. konvergensrapporterna 2010 och 2012) och EMI:s konvergensrapporter. I linje med dessa rapporter betraktas en medlemsstat vara extrem om två villkor uppfylls: dess tolv månaders genomsnittliga inflation är betydligt under jämförbara siffror för andra medlemsstater och prisutvecklingen har påverkats betydligt av exceptionella faktorer. Vid identifieringen av extremer används inte en mekanisk metod. Metoden som användes infördes i första hand för att på rätt sätt hantera potentiella betydande avvikelser i inflationsutvecklingen för enskilda länder.

Inflationen mäts på grundval av HIKP, som konstruerats för att göra det möjligt att bedöma konvergens i fråga om prisstabilitet på ett jämförbart sätt (se avsnitt 4.5 (ej översatt)). För information visas den genomsnittliga inflationstakten i euroområdet i statistikbilagan i den här rapporten.

För att det ska bli möjligt att undersöka hållbarheten i prisutvecklingen i det land som undersöks mer ingående har den genomsnittliga HIKP-inflationen under referensperioden från maj 2012 till april 2013 granskats mot bakgrund av landets ekonomis utveckling när det gäller prisstabilitet under de senaste tio åren. I detta sammanhang fästs stor uppmärksamhet vid penningpolitikens inriktning, särskilt huruvida de monetära myndigheterna har haft som huvudmål att uppnå och upprätthålla prisstabilitet samt hur andra delar av den ekonomiska politiken har bidragit till detta mål. Det tas även hänsyn till hur det makroekonomiska läget har inverkat på förutsättningarna att uppnå prisstabilitet. Prisutvecklingen granskas mot bakgrund av förhållandena på utbuds- och efterfrågesidan, bland annat faktorer som påverkar enhetsarbetskostnaderna och importpriserna. Slutligen beaktas de pristrender i andra relevanta prisindex (t.ex. HIKP, exklusive priserna på obearbetade livsmedel och energi, HIKP vid konstanta skattesatser, det nationella KPI, deflatorn för privat konsumtion, BNP-deflatorn samt producentpriserna). Sett framåt ges en bild av inflationsutvecklingen under de närmaste åren, däribland prognoser från viktigare internationella organisationer och marknadsaktörer. Vidare diskuteras institutionella och strukturella aspekter som är av betydelse för att upprätthålla sådana förhållanden som främjar prisstabilitet efter införandet av euron.

Vad gäller de offentliga finansernas utveckling beskrivs de rättsliga bestämmelserna och ECB:s tillämpning av dessa samt bestämmelserna rörande procedurfrågor i ruta 2.

Ruta 2

DE OFFENTLIGA FINANSERNAS UTVECKLING

1 Fördraget och andra rättsliga bestämmelser

Enligt artikel 140.1 andra strecksatsen i fördraget ska det i konvergensrapporten undersökas om en hög grad av hållbar konvergens har uppnåtts genom en analys av i vilken mån varje medlemsstat har uppfyllt följande kriterier:

”en hållbar finansiell ställning för den offentliga sektorn. Detta ska framgå av att den offentliga sektorns finanser inte uppvisar ett alltför stort underskott enligt bestämmelserna i artikel 126.6.”

I artikel 2 i protokollet (nr 13) om konvergenskriterierna som avses i artikel 140 i fördraget föreskrivs att:

”Kriteriet om den offentliga sektorns finanser enligt artikel 140.1 andra strecksatsen i detta fördrag innebär att medlemsstaten vid tidpunkten för granskningen inte får vara föremål för något beslut av rådet enligt artikel 126.2 i detta fördrag om att ett alltför stort underskott föreligger”.

Förfarandet vid alltför stora underskott beskrivs i artikel 126. Enligt artikel 126.2 och 126.3 ska kommissionen utarbeta en rapport om en medlemsstat inte uppfyller kravet på budgetdisciplin, särskilt om

(a) andelen av det förväntade eller faktiska underskottet i den offentliga sektorns finanser och i procent av BNP överstiger ett visst referensvärde (som i protokollet om förfarandet vid alltför stora underskott fastställts till 3 % av BNP), såvida inte

- detta procenttal har minskat väsentligt och kontinuerligt och nått en nivå som ligger nära referensvärdet, eller om

- referensvärdet endast undantagsvis och övergående överskrids och procenttalet fortfarande ligger nära referensvärdet.

(b) skuldsättningen i den offentliga sektorn, i procent av BNP, överstiger ett visst referensvärde (som i protokollet om förfarandet vid alltför stora underskott fastställts till 60 % av BNP), såvida inte detta procenttal minskar i tillräcklig utsträckning och närmar sig referensvärdet i tillfredsställande takt.

Kommissionen ska i sin rapport dessutom ta hänsyn till om det offentliga underskottet överstiger de offentliga investeringsutgifterna och alla andra relevanta faktorer, bland annat medlemsstatens ekonomiska läge och budgetställning på medellång sikt. Även om kriterierna uppfylls kan kommissionen också utarbeta en rapport om den anser att det finns en risk för att det uppstår ett alltför stort underskott i en medlemsstat. Ekonomiska och finansiella kommittén ska avge ett yttrande om kommissionens rapport. I enlighet med artikel 126.6 ska EU-rådet slutligen, på grundval av kommissionens rekommendation

och efter att ha beaktat alla synpunkter som den berörda medlemsstaten kan vilja framföra, göra en övergripande bedömning och med kvalificerad majoritet, och utan den berörda medlemsstaten, besluta om det föreligger ett alltför stort underskott i en medlemsstat.

Fördragets bestämmelser, artikel 126, klargörs vidare genom rådets förordning (EG) nr 1467/97 senast ändrad genom rådets förordning (EU) nr 1177/2011¹ som bl.a.:

- bekräftar att skuldkriteriet och underskottskriteriet ska tilldelas samma vikt och att skuldkriteriet ska vara operationellt och tillåta en treårig övergångsperiod, Enligt artikel 2.1 a i förordningen föreskrivs att när den offentliga skuldens andel av bruttonationalprodukten (BNP) överskrider referensvärdet ska den anses minska i tillräcklig utsträckning och närma sig referensvärdet i tillfredsställande takt om differensen till referensvärdet under de föregående tre åren, som ett riktmärke, har minskat med i genomsnitt en tjugondel per år, på grundval av förändringarna under de senaste tre år för vilka det finns tillgängliga uppgifter. Kravet enligt skuldkriteriet ska också anses vara uppfyllt om kommissionens budgetprognoser anger att den föreskrivna minskningen i differensen kommer att inträffa under en viss definierad treårsperiod. Vid tillämpningen av riktmärket för anpassning av skuldkvoten ska hänsyn tas till konjunkturens påverkan på takten för skuldminskning.
- I artikel 126.3 i fördraget finns angivet vilka faktorer kommissionen ska ta hänsyn till när en rapport utarbetas. Framför allt specificeras där en rad faktorer som bedöms vara relevanta för att bedöma utvecklingen på medellång sikt, den ekonomiska lägets utveckling, utvecklingen av den offentliga sektorns finanser och den offentliga skuldställningen (se artikel 2.3 i förordningen samt nedan, ECB:s analys).

Dessutom undertecknades fördraget om stabilitet, samordning och styrning inom Ekonomiska och monetära unionen, som bygger på bestämmelserna i den ändrade stabilitets- och tillväxtpakten, den 2 mars 2012 av 25 EU-stater (alla EU-stater utom Storbritannien och Tjeckien) och trädde i kraft den 1 januari 2013.² Enligt det tredje avsnittet i den (Finanspolitiska överenskommelsen) ska bl.a. en bindande finanspolitisk regel införas om att ländernas budgetar måste vara i balans eller uppvisa överskott. Denna regel ska anses ha respekterats om det årliga strukturella saldot uppfyller det landsspecifika medelfristiga budgetmålet och inte överstiger ett underskott på 0,5 procent av BNP i strukturella termer. När skuldsättningen i den offentliga sektorn i procent av BNP ligger väsentligt under 60 procent och när risken i fråga om de offentliga finansernas långsiktiga hållbarhet är låg kan gränsvärdet för det medelfristiga målet sättas till ett strukturellt underskott på högst 1,0 procent av BNP. I fördraget om stabilitet, samordning och styrning inom Ekonomiska och monetära unionen finns infört den regel om skuldreducering som finns i rådets förordning (EU) nr 1177/2011 som ändrar rådets

¹ Rådets förordning (EG) 1467/97 om påskyndande och förtydligande av tillämpningen av förfarandet vid alltför stora underskott av den 7 juli 1997, EGT 2.8.1997, s. 6, senast ändrad genom rådets förordning (EU) nr 1177/2011 av den 8 november 2011, EUT 306, 11.2011, s. 33. En konsoliderad version har publicerats:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:1997R1467:20111213:SV:PDF>

² När fördraget om stabilitet, samordning och styrning inom Ekonomiska och monetära unionen har trätt i kraft gäller det även för de medlemsstater med undantag som har ratificerat det, fr.o.m. den dag då beslutet om upphävande av detta undantag får verkan eller fr.o.m. ett tidigare datum om den berörda medlemsstaten förklarar sin avsikt att vid en tidigare tidpunkt vara bunden av alla eller delar av bestämmelserna i fördraget.

förordning (EG) 1467/97,³ vilket innebär att den blir till del av primärrätten för de undertecknande EU-medlemsstaterna. De undertecknande länderna måste i sin grundlag, eller motsvarande lagstiftning som står över budgetlagstiftningen, införa dessa finanspolitiska regler samt en automatisk korrigeringsmekanism om den finanspolitiska kursen inte följs.

Med hänsyn till fördraget som upprättar Europeiska stabilitetsmekanismen (ESM-fördraget) stadgar skäl 7 att som en följd av en EU-stat blir medlem i euroområdet blir landet en medlem av ESM med fullständiga rättigheter och skyldigheter. I artikel 44 finns proceduren för ansökan och anslutning till ESM.⁴

2 Tillämpning av fördragets bestämmelser

I syfte att undersöka konvergensen uttrycker ECB sin syn på de offentliga finansernas utveckling. När det gäller hållbarheten granskar ECB olika nyckelindikatorer på de offentliga finansernas utveckling under perioden 2003 - 2012, bedömer framtidsutsikterna och utmaningarna för de offentliga finanserna och fokuserar på sambanden mellan underskotts- respektive skuldutvecklingen. ECB ger en ny analys angående effektiviteten i de nationella budgetramverken i enlighet med artikel 2.3 b i rådets förordning (EG) nr 1467/97, senast ändrad genom rådets förordning (EU) nr 1177/2011 och i rådets direktiv 2011/85/EU⁵. I den här rapporten finns dessutom en preliminär utvärdering av det medelfristiga budgetmålet i enlighet med den regel om skuldreducering som fastställs i artikel 9.1 i rådets förordning 1466/97, senast ändrad genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1175/2011⁶. Regelns syfte är att säkerställa en tillräcklig finansiering av utgiftsökningar. I regeln fastställs bland annat att EU-medlemsstater som ännu inte har nått sina medelfristiga budgetmål ska garantera att den årliga tillväxten av relevanta primära utgifterna inte överstiger en takt under ett referensvärde för medelfristig potentiell BNP-tillväxt, såvida inte överskottet motsvaras av diskretionära åtgärder på inkomstsidan.

³ Rådets förordning (EU) nr 1177/2011 av den 8 november 2011 om ändring av förordning (EG) nr 1467/97 om påskyndande och förtydligande av tillämpningen av förfarandet vid alltför stora underskott, EUT 306.11.2011, s. 33.

⁴ I yttrande CON/2012/73 noterar ECB att enligt artikel 44 i ESM-fördraget ska medlemsstaten till ESM ansöka om medlemskap efter det att Europeiska unionens råd har antagit ett beslut i enlighet med 140.2 i EUF-fördraget om att upphäva undantaget för medlemsstaten att införa euron. Dessa ”andra” medlemsstater är de som inte antagit euron vid tiden för undertecknandet av ESM-fördraget. Artikel 44 i ESM-fördraget säger vidare att efter ESM-rådets godkännande av medlemskapsansökan ska nya ESM-medlemmar anslutas efter deponering av anslutningsinstrumenten hos depositarien, som ska underrätta andra ESM-medlemmar om detta. ECB:s yttranden finns på <http://www.ecb.europa.eu>.

⁵ Rådets direktiv 2011/85/EU av den 8 november 2011 om krav på medlemsstaternas budgetramverk, EUT 23.11.2011, s. 41.

⁶ Rådets förordning (EG) nr 1466/97 av den 7 juli 1997 om förstärkning av övervakningen av de offentliga finanserna samt övervakningen och samordningen av den ekonomiska politiken, EGT 2.8.1997, s. 1, senast ändrad genom Europaparlamentets och rådets förordning 1175/2011 av den 16 november 2011, EUT 23.11.2011, s. 12. En konsoliderad version har publicerats: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:1997R1466:20111213:SV:PDF>

ECB har till skillnad från kommissionen ingen formell roll i förfarandet vid alltför stora underskott enligt artikel 126. I ECB:s rapport sägs bara om landet är föremål för ett underskottsförfarande.

När det gäller fördragets krav på att en skuldkvot över 60 % av BNP måste minska i tillräcklig utsträckning och närma sig referensvärdet i tillfredsställande takt granskar ECB tidigare och aktuella trender i skuldkvoten. För EU-medlemsstater där skuldkvoten överstiger referensvärdet tillhandahåller ECB en hållbarhetsanalys av skulden, inklusive referens till den tidigare nämnda regeln om skuldreducering som fastställs i artikel 2.1 a i rådets förordning (EG) nr 1467/97 senast ändrad genom rådets förordning (EU) nr 1177/2011.

Granskningen av de offentliga finansernas utveckling grundas på nationalräkenskapsdata i enlighet med ENS 95 (se avsnitt 4.5). De flesta siffrorna i denna rapport lämnades av kommissionen i april 2013 och omfattar den offentliga sektorns finansiella ställning från 2003 - 2012, samt kommissionens prognoser för 2013.

För att bedöma hållbarheten i de offentliga finanserna granskas utfallet för referensåret 2012 mot bakgrund av utvecklingen i den berörda medlemsstaten under de senaste tio åren. Först undersöks utvecklingen av underskottskvoten. Det bedöms som meningsfullt att komma ihåg att förändringen av ett lands årliga underskottskvot normalt påverkas av flera underliggande krafter. Dessa brukar delas in dels i ”cykliska effekter”, som visar hur underskottet påverkas av konjunkturförändringar, dels i ”icke-cykliska effekter”, som ofta anses spegla strukturella eller permanenta justeringar av finanspolitiken. Sådana icke-cykliska effekter som kvantifieras i denna rapport kan dock inte uteslutande anses avspegla strukturella förändringar i de offentliga finanserna, eftersom de även omfattar tillfälliga effekter på budgetsaldot som härrör från effekter av både politiska åtgärder och särskilda faktorer. Att utvärdera hur de strukturella budgetpositionerna har ändrats under krisen är särskilt svårt beroende på osäkerheten över nivån och tillväxttakten för den potentiella produktionen. Vad gäller andra finansiella indikatorer granskas också ingående tidigare utgifts- och inkomsttrender.

Vidare bedöms skuldkvotens utveckling under denna period och faktorerna bakom den, nämligen skillnaden mellan tillväxten i nominell BNP och räntorna, det primära saldot och underskott-skuldjusteringen. Ett sådant perspektiv kan ge närmare information om i vilken grad det makroekonomiska läget, särskilt relationen mellan tillväxt och räntor, har påverkat skuldutvecklingen. Det kan också ge mer information om konsolideringsinsatsernas bidrag, vilket avspeglas i primärsaldot, och om i vilken utsträckning särskilda faktorer har spelat en roll i underskotts-/skuldanpassningen. Hänsyn tas också till statsskuldens struktur, särskilt andelen skuld med kort löptid och andelen

skuld i utländsk valuta och hur dessa andelar har utvecklats. En jämförelse av dessa andelar med den nuvarande skuldkvoten belyser de offentliga finansernas känslighet för ränte- och växelkursförändringar.

I ett framåtblickande perspektiv beaktas nationella budgetplaner och Europeiska kommissionens senaste prognoser för 2013 samt den medelfristiga finanspolitiska strategin i konvergensprogrammet. Här ingår en bedömning av hur landets eftersträlvade budgetmål på medellång sikt beräknas kunna uppnås i enlighet med kraven i stabilitets- och tillväxtpakten samt av utsikterna för skuldkvoten baserat på den rådande finanspolitiken. Slutligen framhålls de långsiktiga utmaningar som kan hota budgetställningarnas hållbarhet, särskilt de som hänger samman med förekomsten av ofonderade offentliga pensionssystem, i ljuset av de demografiska förändringarna och garantier som ställs ut av staten, särskilt under den pågående finansiella och ekonomiska krisen.

I linje med tidigare använda metoder täcker analysen ovan också de flesta relevanta faktorer som anges i artikel 2.3 i rådets förordning (EG) nr 1467/97 senast ändrad genom rådets förordning (EU) nr 1177/2011, enligt beskrivning i ruta 2.

Bestämmelser om växelkursutvecklingen och ECB:s tillämpning av dem beskrivs i ruta 3.

Ruta 3

VÄXELKURSUTVECKLING

1 Fördragets bestämmelser

Enligt artikel 140.1, tredje strecksatsen i fördraget, ska det i konvergensrapporten undersökas om en hög grad av hållbar konvergens har uppnåtts genom en analys av i vilken mån varje medlemsstat har uppfyllt följande kriterier:

”iakttagande av det normala fluktuationsutrymmet enligt Europeiska monetära systemets växelkursmekanism under minst två år utan devalvering i förhållande till euron”.

I artikel 3 i protokollet (nr 13) om konvergenskriterierna som avses i artikel 140 i fördraget föreskrivs att

”Kriteriet om deltagande i Europeiska monetära systemets växelkursmekanism enligt artikel 140.1, tredje strecksatsen, i detta fördrag innebär att kursrörelserna för en medlemsstats valuta ska ha legat inom det normala fluktuationsutrymmet enligt Europeiska monetära systemets växelkursmekanism utan att allvarliga spänningar har uppstått under minst de senaste två åren före granskningen. Särskilt ska medlemsstaten

inte på eget initiativ ha devalverat sin valutas bilaterala centralkurs i förhållande till euron under denna period.”

2 Tillämpning av fördragets bestämmelser

När det gäller växelkursstabiliteten undersöker ECB om landet har deltagit i ERM2 (som ersatte ERM fr.o.m. januari 1999) i minst två år före konvergensgranskningen utan allvarliga spänningar och särskilt utan att ha devalverat gentemot euron. I fall av kortare deltagande beskrivs växelkursutvecklingen under en referensperiod på två år.

Bedömningen av växelkursstabiliteten gentemot euron fokuserar främst på om växelkursen har legat nära centralkursen i ERM2 samtidigt som hänsyn tas till faktorer som kan ha lett till en appreciering, vilket är i linje med den metod som har använts tidigare. Bredden på fluktuationsbandet inom ERM2 påverkar i detta sammanhang inte bedömningen av kriteriet om växelkursstabilitet.

Förekomsten av ”allvarliga spänningar” granskas dessutom vanligtvis genom i) att undersöka i vilken grad växelkurserna har avvikit från centralkurserna i ERM2 gentemot euron och ii) att använda indikatorer som växelkursvolatilitet gentemot euron och dess utveckling, och differensen mellan korta räntor i förhållande till euroområdet och dess utveckling samt iii) att beakta vilken roll valutainterventioner har spelat och iv) att beakta den roll som internationella finansstödsprogram har spelat för att stabilisera valutan.

Referensperioden i denna rapport är den 17 maj 2011 till den 16 maj 2013. Alla bilaterala växelkurser för referensperioden är officiella ECB referenskurser (se avsnitt 4.5).

Förutom deltagande i ERM2 och utvecklingen av den nominella växelkursen mot euron under perioden görs en kortfattad genomgång av de faktorer som är relevanta för den nuvarande växelkursens hållbarhet. Detta sker utifrån utvecklingen av de reala bilaterala och effektiva växelkurserna, exportmarknadsandelar, bytesbalansen, kapitalbalansen och de finansiella posterna i betalningsbalansen. En granskning görs också av utvecklingen av bruttoutlandsskulden och den finansiella nettoställningen mot utlandet över en längre period. I avsnittet om växelkursutveckling beaktas även i vilken utsträckning landet har integrerats med euroområdet. Detta bedöms både vad gäller extern handelsintegration (export och import) och finansiell integration. Avsnitten om växelkursutveckling visar om det undersökta landet har erhållit likviditetsstöd från centralbanker eller betalningsbalansstöd, antingen bilateralt eller multilateralt med deltagande av IMF och/eller EU. Både faktiskt stöd och stöd i förebyggande syfte granskas, inklusive tillträde till förebyggande stöd i form av exempelvis IMF:s Flexible Credit Line.

Bestämmelserna om de långa räntornas utveckling och ECB:s tillämpning av dem beskrivs i ruta 4.

UTVECKLINGEN AV LÅNGA RÄNTOR

1 Fördragets bestämmelser

Enligt artikel 140.1, fjärde strecksatsen i fördraget, ska det i konvergensrapporten undersökas om en hög grad av hållbar konvergens har uppnåtts genom en analys av i vilken mån varje medlemsstat har uppfyllt följande kriterier:

”en varaktighet i den konvergens som medlemsstaten har uppnått och i dess deltagande i Europeiska monetära systemets växelkursmekanism, såsom det kommer till uttryck i den långfristiga räntenivån”.

I artikel 4 i protokollet (nr 13) om konvergenskriterierna som avses i artikel 140 i fördraget föreskrivs att:

”Kriteriet om konvergens i räntorna enligt artikel 140.1 fjärde strecksatsen prisstabilitet i detta fördrag innebär att en medlemsstat under en tid av ett år före granskningen ska ha haft en genomsnittlig långfristig nominell räntenivå som inte med mer än två procentenheter överstiger motsvarande räntenivå i de medlemsstater (högst tre) som har uppnått de bästa resultaten i fråga om prisstabilitet. Räntorna ska beräknas på grundval av långa statsobligationer eller jämförbara värdepapper, med beaktande av skillnader i nationella definitioner.”

2 Tillämpning av fördragets bestämmelser

I denna rapport tillämpar ECB fördragsbestämmelserna på följande sätt:

För det första, beräknas kravet på ”en genomsnittlig långfristig nominell räntesats” som har observerats ”under en tid av ett år före granskningen”, som ett aritmetiskt medelvärde under de närmast föregående tolv månader för vilka HIKP-uppgifter finns tillgängliga. Referensperioden i denna rapport är maj 2012 till april 2013.

För det andra tillämpas begreppet ”de högst tre medlemsstater som har uppnått de bästa resultaten i fråga om prisstabilitet”, som används för att bestämma referensvärdet genom att använda det ovägda aritmetiska medelvärdet av de långfristiga räntesatserna i samma tre medlemsstater som ingår i beräkningen av referensvärdet för kriteriet om prisstabilitet (se ruta 1). Under den referensperiod som används i denna rapport var de långa räntorna i dessa tre länder: 1,6 % (Sverige), 3,8 % (Lettland) och 5,1 % (Irland)⁷. Den genomsnittliga räntan uppgår därmed till 3,5 % och med tillägget på 2 procentenheter blir referensvärdet 5,5 %.

⁷ I konvergensrapporten 2012 uteslöts Irland från beräkningen av referensvärdet för kriteriet för den långa räntan p.g.a. hög landsspecifika riskpremier driven av faktorer utom inflationen i marknaderna vid den tiden. I denna rapport inkluderas Irland i beräkningen eftersom dels avkastningen på irländska statsobligationer och landsspecifika riskpremier har minskat betydligt relativt till genomsnittet i euroområdet. De genomsnittliga långa räntorna för Irland under den aktuella referensperioden var 5,1 procent mot euroområdets genomsnitt på 3,6 procent medan värdena i konvergensrapporten 2012 var 9,1 procent respektive 4,4 procent. Dels har likviditeten i marknaden för irländska statsobligationer förbättrats.

Räntorna mäts på grundval av harmoniserade långa räntor som har tagits fram i syfte att bedöma konvergensen (se avsnitt 4.5).

Som redan nämnts hänvisar fördraget uttryckligen till att ”varaktigheten i konvergensen” avspeglas i nivån på de långa räntorna. Utvecklingen under referensperioden från maj 2012 till april 2013 granskas därför mot bakgrund av de långa räntornas utveckling under de senaste tio åren (eller den tidsperiod för vilken uppgifter finns tillgängliga) och de viktigaste faktorerna bakom skillnaderna gentemot de långa räntornas genomsnitt i euroområdet. Under referensperioden återspeglades den höga landsspecifika riskpremien för flera länder i euroområdet delvis i den genomsnittliga långa räntan för euroområdet. Därför används även räntan på statsobligationer i euroområdet med AAA-rating (dvs. den långa räntan för euroområdets räntekurva, vilket inkluderar länderna i euroområdet med AAA-rating) i jämförelsesyfte. Som bakgrund till den här analysen innehåller rapporten också information om finansmarknadens storlek och utveckling. Detta baseras på tre indikatorer (utestående belopp i skuldförbindelser utgivna av företag, börsvärdet och inhemska bankers kreditgivning till den privata sektorn) vilka tillsammans mäter storleken på kapitalmarknaden.

Slutligen krävs, i enlighet med artikel 140.1 i fördraget, att den här rapporten beaktar flera andra relevanta faktorer (se ruta 5). I det avseendet trädde en utökad ram för ekonomisk styrning, i enlighet med artikel 121.6 i fördraget, i kraft den 13 december 2011 för att säkerställa en närmare samordning av den ekonomiska politiken och fortsatt konvergens av medlemsstaternas ekonomiska resultat. I ruta 5 nedan sammanfattas kort dessa bestämmelser och hur de ovannämnda ytterligare faktorerna beaktas i den bedömning av konvergensen som ECB har genomfört.

Ruta 5

ANDRA RELEVANTA FAKTORER

1 Fördraget och andra rättsliga bestämmelser

I artikel 140.1 i fördraget står det: ”Kommissionens och Europeiska centralbankens rapporter ska också beakta resultaten av marknadsintegrationen, situationen för och utvecklingen av bytesbalansen samt utvecklingen av enhetsarbetskostnader och andra prisindex”.

I detta avseende tar ECB hänsyn till det lagstiftningspaket om ekonomisk styrning i EU som trädde i kraft den 13 december 2011. Utifrån fördragets bestämmelser under artikel 121.6 antog Europaparlamentet och EU-rådet detaljerade regler för det multilaterala

bevakningsförfarande som hänvisas till i artiklarna 121.3 och 121.4 i fördraget. Reglerna antogs för att ”för att säkerställa en fastare samordning av den ekonomiska politiken och en varaktig konvergens mellan medlemsstaternas ekonomiska utfall” (artikel 121.3) beroende på ”ett behov av att dra lärdomar från det första årtiondet av den ekonomiska och monetära unionens funktion, och framför allt ett behov av en förbättrad ekonomisk styrning i unionen som bygger på ett större nationellt egenansvar”.⁸ Det nya lagstiftningspaketet inkluderar ett förbättrat ramverk för övervakning (förfarandet vid makroekonomiska obalanser) vars syfte är att förhindra alltför stora makroekonomiska obalanser och hjälpa avvikande medlemsstater att upprätta korrigerande åtgärdsplaner innan avvikelserna biter sig fast. Förfarandet vid makroekonomiska obalanser, med både förebyggande och åtgärdande delar, gäller för alla medlemsstater utom dem som redan deltar i internationella ekonomiska stödprogram och därmed redan är satta under närmare bevakning kopplad till villkor. Förfarandet vid makroekonomiska obalanser inbegriper en varningsmekanism för tidig upptäckt av obalanser baserad på indikatorer med varningströsklar för alla medlemsstater, i kombination med ekonomiska bedömningar. Bedömningarna ska bland annat ta hänsyn till nominell och verklig konvergens inom och utom euroområdet.⁹ Vid bedömningen av makroekonomiska obalanser ska detta förfarande ta tillbörlig hänsyn till hur allvarliga de är samt deras potentiella negativa ekonomiska och finansiella spridningseffekter, vilka förvärrar EU:s ekonomiska sårbarhet och hotar EMU:s funktionssätt.¹⁰

2 Tillämpning av fördragets bestämmelser

I linje med tidigare metoder redovisas de ytterligare faktorer som hänvisas till i artikel 140.1 i fördraget i kapitel 4, under rubrikerna för de enskilda kriterier som beskrivs i rutorna 1 till 4. Rörande beståndsdelarna i förfarandet vid makroekonomiska obalanser har de flesta makroekonomiska indikatorer hänvisats till i den här rapporten tidigare (vissa med annorlunda statistiska definitioner), som en del av det breda intervall av ytterligare bakåt- och framåtblickande ekonomiska indikatorer som anses vara användbara för att undersöka hållbarheten i konvergensen närmare, enligt kraven i artikel 140 i fördraget. I kapitel 4 presenteras indikatorerna (inklusive i relation till varningströsklarna) för det land som ingår i den här rapporten. Detta görs för att garantera att all tillgänglig information görs tillgänglig som är relevant för att identifiera makroekonomiska obalanser som kan hindra att man uppnår en hög grad av hållbar konvergens enligt vad som fastställs i artikel 140.1 i fördraget. Medlemsstater med undantag som är föremål för ett förfarande för alltför stora underskott kan inte anses ha uppnått en hög grad av hållbar konvergens enligt bestämmelserna i artikel 140.1 i fördraget.

⁸ Se Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1176/2011 av den 16 november 2011 om förebyggande och korrigerande av makroekonomiska obalanser, skäl 2.

⁹ Se förordning (EU) nr 1176/2011, artikel 4.4.

¹⁰ Se förordning (EU) nr 1176/2011, skäl 17.

2.2 FÖRENLIGHETEN MELLAN NATIONELL LAGSTIFTNING OCH FÖRDRAGEN

2.2.1 INLEDNING

Enligt artikel 140.1 i fördraget ska ECB (och Europeiska kommissionen) minst en gång vartannat år, eller på begäran av en medlemsstat med undantag, rapportera till rådet om hur medlemsstaterna med undantag fullgör sina förpliktelser när det gäller att förverkliga den ekonomiska och monetära unionen. Denna rapport, på begäran av Lettland som är en medlemsstat med undantag, ska innehålla en granskning av i vilken utsträckning den nationella lagstiftningen i varje sådan medlemsstat med undantag som gör en begäran, inklusive stadgan för dess centralbank, är förenlig med artiklarna 130 och 131 i fördraget och de relevanta artiklarna i stadgan. Denna skyldighet enligt fördraget som gäller för en medlemsstat med undantag kallas även för ”rättslig konvergens”. När ECB bedömer den rättsliga konvergensen är den inte begränsad till en bokstavstolkning av den nationella lagstiftningen utan kan också beakta huruvida de relevanta bestämmelserna genomförts i överensstämmelse med andemeningen i fördragen och stadgan. ECB granskar särskilt tecken som kan tyda på att press utövas på de beslutande organen i en medlemsstats nationella centralbank – detta skulle vara oförenligt med fördragets andemening avseende centralbanksoberoende. ECB anser också att de nationella centralbankernas beslutande organ måste fungera väl och deras arbete präglas av kontinuitet. I detta avseende måste de relevanta myndigheterna i en medlemsstat framför allt vidta de åtgärder som krävs för att säkerställa att en efterträdare utnämns i tid om vakans uppstår inom något av den nationella centralbankens beslutande organ.¹¹ ECB granskar utvecklingen noga innan en positiv slutlig bedömning görs som slår fast att en medlemsstats nationella lagstiftning är förenlig med fördraget och stadgan.

MEDLEMSSTAT MED UNDANTAG OCH RÄTTSLIG KONVERGENS

Lettland, vars lagstiftning granskas i denna rapport, har en ställning som medlemsstat med undantag, d.v.s. man har ännu inte infört euron. Artikel 4¹² i akten om villkoren för anslutning stadgar att ”Var och en av de nya medlemsstaterna ska delta i den ekonomiska

¹¹ Yttrande CON/2010/37 och yttrande CON/2010/91.

¹² Akt om villkoren för Republiken Tjeckiens, Republiken Estlands, Republiken Cyperns, Republiken Lettlands, Republiken Litauens, Republiken Ungerns, Republiken Maltas, Republiken Polens, Republiken Sloveniens och Republiken Slovakiens anslutning till de fördrag som ligger till grund för Europeiska Unionen och om anpassning av fördragen (EUT L 236, 23.9.2003, s. 33).

och monetära unionen från och med dagen för anslutningen som medlemsstat med undantag i enlighet med artikel 139 i fördraget".

ECB har granskat den rättsliga konvergensnivån i Lettland samt vilka lagstiftningsåtgärder som har vidtagits eller som måste vidtas för att uppnå detta mål.

Syftet med att granska den rättsliga konvergensen är att underlätta rådets beslut huruvida en medlemsstat "fullgör sina förpliktelser när det gäller att förverkliga den ekonomiska och monetära unionen" (artikel 140.1 i fördraget). På det rättsliga området gäller sådana villkor särskilt centralbankernas oberoende och de nationella centralbankernas rättsliga integrering i Eurosystemet.

DEN RÄTTSLIGA BEDÖMNINGEN

Den rättsliga bedömningen följer i stort sett uppläggningsen i ECB:s och EMI:s tidigare rapporter om rättslig konvergens.¹³

Granskningen av den lettiska lagstiftningens förenlighet görs mot bakgrund av lagstiftning som antagits före den 12 mars 2013.

2.2.2 ANPASSNINGENS OMFATTNING

2.2.2.1 OMRÅDEN FÖR ANPASSNING

För att identifiera de områden där den nationella lagstiftningen måste anpassas, bedöms följande frågor:

- Förenlighet med bestämmelserna om de nationella centralbankernas oberoende i fördraget (artikel 130) och stadgan (artiklarna 7 och 14.2) samt med bestämmelser om sekretess (artikel 37 i stadgan).

---

¹³ Särskilt ECB:s konvergensrapporter från maj 2012 (om Bulgarien, Tjeckien, Lettland, Litauen, Ungern, Polen, Rumänien och Sverige). Maj 2010 (om Bulgarien, Tjeckien, Estland, Lettland, Litauen, Ungern, Polen, Rumänien och Sverige) från maj 2008 (om Bulgarien, Tjeckien, Estland, Lettland, Litauen, Ungern, Polen, Rumänien, Slovakien och Sverige), från maj 2007 (om Cypern och Malta), från december 2006 (om Tjeckien, Estland, Cypern, Lettland, Ungern, Malta, Polen, Slovakien och Sverige), från maj 2006 (om Litauen och Slovenien), från oktober 2004 (om Tjeckien, Estland, Cypern, Lettland, Litauen, Ungern, Malta, Polen, Slovenien, Slovakien och Sverige), från maj 2002 (om Sverige), från april 2000 (om Grekland och Sverige) samt EMI:s konvergensrapport från mars 1998.

- Förenlighet med förbuden mot monetär finansiering (artikel 123 i fördraget) och positiv särbehandling (artikel 124 i fördraget) och förenlighet med den enhetliga stavning av euron som krävs enligt EU-rätten.
- De nationella centralbankernas rättsliga integrering i Eurosystemet (särskilt när det gäller artiklarna 12.1 och 14.3 i stadgan).

2.2.2.2 "FÖRENLIGHET" KONTRA "HARMONISERING"

Enligt artikel 131 i fördraget måste den nationella lagstiftningen vara "förenlig" med fördragen och stadgan, en eventuell oförenlighet måste därför åtgärdas. Denna skyldighet påverkas varken av det faktum att fördragen och stadgan har företräde framför den nationella lagstiftningen eller av arten av oförenlighet.

Kravet på att den nationella lagstiftningen ska vara "förenlig" innebär inte att fördraget kräver att de nationella centralbankernas stadgar måste "harmoniseras", varken sinsemellan eller med stadgan. Nationella särdrag får bestå, förutsatt att de inte påverkar EU:s exklusiva behörighet i monetära frågor. Enligt artikel 14.4 i stadgan får de nationella centralbankerna utföra andra uppgifter än de som anges i stadgan förutsatt att de inte strider mot ECBS mål och funktioner. Bestämmelser i en nationell centralbanks stadga som tillåter sådana ytterligare uppgifter är ett exempel där skillnader får bestå. Med "förenlig" menas att den nationella lagstiftningen och de nationella centralbankernas stadgar måste anpassas så att de inte står i strid med fördragen och stadgan samt för att säkerställa att de nationella centralbankerna i erforderlig utsträckning kan integreras i ECBS. I synnerhet måste alla bestämmelser som inkräktar på en nationell centralbanks oberoende, så som denna definieras i fördraget, och på dess roll som en integrerad del av ECBS anpassas. Det räcker därför inte att bara förlita sig på att unionsrätten har företräde framför den nationella lagstiftningen för att uppnå detta mål.

Skyldigheten enligt artikel 131 i fördraget gäller endast bristande förenlighet med fördragen och stadgan. Emellertid bör även nationell lagstiftning som är oförenlig med EU:s sekundärrätt anpassas till denna sekundärrätt. EU-rättens företräde påverkar inte skyldigheten att anpassa den nationella lagstiftningen. Detta generella krav framgår inte

bara av artikel 131 i fördraget utan också av rättspraxis från Europeiska unionens domstol.¹⁴

Varken fördragen eller stadgan föreskriver det sätt på vilket den nationella lagstiftningen ska anpassas. En anpassning kan ske genom hänvisningar till fördragen och stadgan, genom att införliva bestämmelser från dessa i den nationella lagstiftningen och hänvisa till deras ursprung, genom att stryka oförenligheter eller genom en kombination av dessa metoder.

Därutöver ska, bl.a. för att uppnå och upprätthålla den nationella lagstiftningens förenlighet med fördragen och stadgan, ECB höras av EU:s institutioner och av medlemsstaterna om varje förslag till rättsregler inom ECB:s behörighetsområde, i enlighet med artiklarna 127.4 och 282.5 i fördraget och artikel 4 i stadgan. I rådets beslut 98/415/EG av den 29 juni 1998 om nationella myndigheters samråd med Europeiska centralbanken rörande förslag till rättsregler¹⁵ krävs uttryckligen att medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som behövs för att säkerställa denna skyldighet.

2.2.3 DE NATIONELLA CENTRALBANKERNAS OBEROENDE

När det gäller centralbankernas oberoende och sekretessfrågor krävdes att den nationella lagstiftningen i de medlemsstater som anslöt sig till EU 2004 eller 2007 skulle anpassas för att uppfylla de relevanta bestämmelserna i fördraget och stadgan och vara i kraft den 1 maj 2004 respektive den 1 januari 2007. Vad gäller Sverige skulle alla nödvändiga anpassningar ha varit i kraft vid inrättandet av ECBS den 1 juni 1998.

CENTRALBANKSOBEROENDE

I november 1995 upprättade EMI en förteckning över de aspekter på centralbanksberoendet (se EMI:s konvergensrapport från 1998 för en närmare beskrivning) som kom att ligga till grund för bedömningen av medlemsstaternas nationella lagstiftning vid den tidpunkten, särskilt av de nationella centralbankernas stadgar. Konceptet centralbanksberoende omfattar olika typer av oberoende som måste bedömas separat, nämligen funktionellt, institutionellt, personligt och finansiellt oberoende. Under de senaste åren har analysen av dessa aspekter av centralbanksberoendet finslipats genom

¹⁴ Se bl.a. mål 167/73, Europeiska gemenskapernas kommission mot Republiken Frankrike, REG 1974, s. 359 ("Lagen om arbete till sjöss").

¹⁵ EGT L 189, 3.7.1998, s. 42.

yttranden som ECB har antagit. Dessa aspekter ligger till grund för bedömningen av vilken konvergensnivå den nationella lagstiftningen för medlemsstater med undantag uppnått i förhållande till fördragen och stadgan.

FUNKTIONELLT OBEROENDE

Centralbanksberoende är inte ett mål i sig utan bidrar snarare till att uppnå ett tydligt formulerat mål som ska ha företräde framför varje annat mål. Funktionellt oberoende kräver att varje nationell centralbanks huvudmål är fastställt på ett tydligt och rättssäkert sätt och är helt i linje med huvudmålet prisstabilitet som fastställs i fördraget. Detta uppnås genom att den nationella centralbanken ges nödvändiga medel och instrument för att, oberoende av andra myndigheter, uppnå detta mål. Kravet i fördraget om centralbanksberoende speglar den allmänna uppfattningen att huvudmålet att upprätthålla prisstabilitet bäst uppnås genom en helt oberoende institution med ett klart definierat mandat. Centralbanksberoende är fullt förenligt med att de nationella centralbankerna hålls ansvariga för sina beslut – detta är en viktig aspekt för att stärka förtroendet för deras oberoende ställning. Detta omfattar öppenhet och dialog med tredje parter.

Det framgår inte klart av fördraget vid vilken tidpunkt de nationella centralbankerna i medlemsstater med undantag måste uppfylla huvudmålet att upprätthålla prisstabilitet i enlighet med artiklarna 127.1 och 282.2 i fördraget samt artikel 2 i stadgan. För de medlemsstater som anslöt sig till EU efter det datum då euron infördes i EU är det inte klart huruvida denna ska gälla från den dag då medlemsstaterna anslöt sig eller från den dag då de inför euron. Även om artikel 127.1 i fördraget inte är tillämplig på medlemsstater med undantag (se artikel 139.2 c i fördraget) gäller dock artikel 2 i stadgan för sådana medlemsstater (se artikel 42.1 i stadgan). ECB anser att de nationella centralbankernas skyldighet att ha prisstabilitet som sitt huvudmål gäller från den 1 juni 1998 i Sveriges fall, och från den 1 maj 2004 respektive den 1 januari 2007 för de medlemsstater som anslöt sig till EU vid dessa tidpunkter. Denna slutsats grundas på det faktum att en av de vägledande principerna för unionen, nämligen prisstabilitet (enligt artikel 119 i fördraget), även gäller för medlemsstater med undantag. Den grundas också på fördragets mål att alla medlemsstater ska sträva efter makroekonomisk konvergens, inbegripet prisstabilitet, vilket är motivet för dessa regelbundna rapporter från ECB och kommissionen. Slutsatsen grundas även på det underliggande motivet för centralbanksberoende, som bara är motiverat om det övergripande målet att upprätthålla prisstabilitet har företräde.

Landsbedömningen i denna rapport baseras på slutsatserna avseende tidpunkten för skyldigheten för de nationella centralbankerna i medlemsstater med undantag att ha prisstabilitet som huvudmål.

INSTITUTIONELLT OBEROENDE

I artikel 130 i fördraget och artikel 7 i stadgan finns en uttrycklig hänvisning till principen om institutionellt oberoende. Dessa två artiklar förbjuder uttryckligen att de nationella centralbankerna och medlemmar av deras beslutande organ begär eller tar emot instruktioner från EU:s institutioner eller organ, från medlemsstaternas regeringar eller från något annat organ. Dessutom är det förbjudet för EU:s institutioner, organ och byråer samt medlemsstaternas regeringar att söka påverka medlemmarna av de nationella centralbankernas beslutande organ vars beslut kan påverka de nationella centralbankernas fullgörande av sina ECBS-relaterade uppgifter. Om den nationella lagstiftningen speglar artikel 130 i fördraget och artikel 7 i stadgan, ska den återspegla båda förbuden och inte begränsa tillämpningsområdet.¹⁶

Oavsett om den nationella centralbanken är ett statligt ägt organ, ett särskilt offentlighetsligt organ eller ett aktiebolag finns det en risk att ägaren kan påverka centralbankens beslut beträffande ECBS-relaterade uppgifter genom sitt ägande. Sådan påverkan kan, oavsett om den sker till följd av aktieägarnas rättigheter eller på annat sätt, få konsekvenser för den nationella centralbankens oberoende och bör därför inskränkas i lag.

Förbud mot att ge instruktioner

Utomstående parter får inte ge instruktioner till nationella centralbanker, deras beslutande organ eller dessa organs medlemmar – detta är oförenligt med fördraget och stadgan i alla frågor som rör ECBS-relaterade uppgifter.

Om en nationell centralbank är delaktig i åtgärder som vidtas för att öka den finansiella stabiliteten måste detta vara förenligt med fördraget, d.v.s. den nationella centralbankens agerande ska vara förenligt med dess funktionella, institutionella och finansiella oberoende, så att det säkerställs att den kan utföra sina uppgifter enligt fördraget och

---

¹⁶ Yttrande CON/2011/104.

stadgan.¹⁷ Om nationell lagstiftning ger en nationell centralbank uppgifter som går utöver en rådgivande roll och ger den ytterligare uppgifter, måste man säkerställa att dessa uppgifter inte negativt påverkar den nationella centralbankens möjligheter att utföra sina ECBS-relaterade uppgifter ur ett operationellt och finansiellt perspektiv.¹⁸ Om representanter för de nationella centralbankerna dessutom ingår i gemensamma beslutande tillsynsorgan eller andra myndigheter, skulle man behöva överväga skyddsklausuler i fråga om det personliga oberoendet för medlemmarna av den nationella centralbankens beslutande organ.¹⁹

Förbud mot att godkänna, upphäva, ogiltigförklara eller uppskjuta beslut

Rätten för utomstående parter att godkänna, upphäva, ogiltigförklara eller uppskjuta en nationell centralbanks beslut är oförenlig med fördraget och stadgan i den mån det gäller ECBS-relaterade uppgifter.

Förbud mot att granska beslut på rättsliga grunder

En rätt för andra organ än oberoende domstolar att på rättsliga grunder granska beslut som rör utförandet av ECBS-relaterade uppgifter är oförenlig med fördraget och stadgan, eftersom utförandet av dessa uppgifter inte får omprövas på politisk nivå. En rätt för en centralbankschef att på rättsliga grunder upphäva genomförandet av ett beslut som fattats av ECBS eller en nationell centralbanks beslutande organ, och därefter överlämna det till ett politiskt organ för slutligt beslut, motsvarar en begäran om instruktioner från utomstående parter.

Förbud mot att delta i en nationell centralbanks beslutande organ med rösträtt

Ett deltagande av företrädare för utomstående parter i en nationell centralbanks beslutande organ med rösträtt i frågor som rör utförandet av den nationella centralbankens ECBS-relaterade uppgifter är oförenligt med fördraget och stadgan, även om denna röst inte är avgörande.

---

¹⁷ Yttrande CON/2010/31.

¹⁸ Yttrande CON/2009/93.

¹⁹ Yttrande CON/2010/94.

Förbud mot samråd inför en nationell centralbanks beslut

En uttrycklig lagstadgad skyldighet för en nationell centralbank att konsultera utomstående parter i förväg ger de senare en formell mekanism att påverka det slutliga beslutet och är därför oförenlig med fördraget och stadgan.

En dialog mellan en nationell centralbank och utomstående parter är däremot förenlig med centralbanksberoende, även när den grundas på lagstadgade skyldigheter att tillhandahålla information och utbyta åsikter, om

- detta inte påverkar oberoendet hos medlemmarna av den nationella centralbankens beslutande organ,
- centralbankschefens särskilda ställning som medlem av ECB:s beslutsfattande organ respekteras fullt ut, och
- kraven på sekretess enligt stadgan iakttas.

Ansvarsfrihet för medlemmar av de nationella centralbankernas beslutande organ

Lagstadgade bestämmelser som ger utomstående parter (t.ex. regeringen) rätt att bevilja medlemmar av de nationella centralbankernas beslutande organ ansvarsfrihet avseende deras uppgifter (t.ex. när det gäller räkenskaperna) bör innehålla lämpliga regler som säkerställer att en sådan befogenhet inte inkräktar på möjligheten för denna medlem att oberoende fatta beslut om ECBS-relaterade uppgifter (eller genomföra sådana beslut som fattats på ECBS-nivå). Det rekommenderas att en uttrycklig bestämmelse om detta tas med i den nationella centralbankens stadga.

PERSONLIGT OBEROENDE

Centralbanksberoendet skyddas ytterligare genom stadgans bestämmelser om anställningstrygghet för medlemmarna av de nationella centralbankernas beslutande organ. Centralbankscheferna är medlemmar av ECB:s allmänna råd och blir medlemmar i ECB-rådet när deras medlemsstat inför euron. Enligt artikel 14.2 i stadgan ska det i de nationella centralbankernas stadgar särskilt föreskrivas att ämbetstiden för en nationell centralbankschef ska vara minst fem år. Denna artikel gör det också omöjligt att godtyckligt avsätta en centralbankschef genom att föreskriva att denne bara får skiljas från sin tjänst om han inte längre uppfyller de krav som ställs för att han ska kunna utföra sina uppgifter eller om han har gjort sig skyldig till en allvarlig försummelse. Ett beslut om

avsättning får överklagas till Europeiska unionens domstol. De nationella centralbankernas stadgar måste iaktta denna bestämmelse enligt vad som sägs nedan.

Enligt artikel 130 i fördraget ska varken de nationella regeringarna eller något annat organ söka påverka medlemmarna av de nationella centralbankernas beslutande organ när de fullgör sina uppgifter. Framför allt får medlemsstaterna inte söka påverka medlemmarna av de nationella centralbankernas beslutande organ genom att ändra den nationella lagstiftningen så att det påverkar deras ersättning, som principiellt sett endast ska gälla för framtida utnämningar.²⁰

Minsta ämbets tid för centralbankschefer

De nationella centralbankernas stadgar ska i enlighet med artikel 14.2 i stadgan fastställa att centralbankschefens ämbets tid ska vara minst fem år. Detta utesluter inte längre ämbetsperioder, och en tidsmässigt obestämd ämbetsperiod kräver inte att stadgan måste anpassas, förutsatt att grunderna för avsättning av en centralbankschef är i linje med artikel 14.2 i stadgan. Om nationell lagstiftning som stadgar en obligatorisk pensionsålder gäller även för centralbankschefen bör lagstiftningen säkerställa att den inte kommer i konflikt med minimireglerna avseende ämbets tid enligt artikel 14.2 i stadgan som har företräde före alla eventuella regler om obligatorisk pensionsålder.²¹ När den nationella centralbankens stadgar ändras, måste lagen om sådana ändringar skydda anställningstryggheten för centralbankschefen och övriga medlemmar av de beslutande organen som är involverade i utförandet av ECBS-relaterade uppgifter.

Grunder för avsättning av centralbankschefer

De nationella centralbankernas stadgar måste säkerställa att en centralbankschef inte kan avsättas av andra skäl än de som nämns i artikel 14.2 i stadgan. Syftet med detta krav är att förhindra att de myndigheter som är involverade i utnämningen av en centralbankschef, särskilt regering eller parlament, utnyttjar sin bestämmanderätt till att avsätta denne. De nationella centralbankernas stadgar ska antingen ange grunder för avsättning som är förenliga med dem som är fastlagda i artikel 14.2 i stadgan, eller inte nämna några grunder för avsättning (eftersom artikel 14.2 är direkt tillämplig). När en centralbankschef väl valts eller utnämnts får denne inte avsättas av andra skäl än de som nämns i artikel 14.2 i stadgan, inte ens i fall då centralbankschefen ännu ej tillträtt tjänsten.

²⁰ Se t.ex. yttrande CON/2010/56, yttrande CON/2010/80, yttrande CON/2011/104 och yttrande CON/2011/106.

²¹ Se punkt 7 i yttrande CON/2012/89.

Anställningstrygghet och grunder för avsättning för övriga medlemmar av de nationella centralbankernas beslutande organ som deltar i utförandet av ECBS-relaterade uppgifter

Det personliga oberoendet skulle äventyras om övriga medlemmar av de nationella centralbankernas beslutande organ som deltar i utförandet av ECBS-relaterade uppgifter inte också omfattades av samma regler om anställningstrygghet och grunder för avsättning som centralbankscheferna.²² Flera bestämmelser i fördraget och stadgan kräver jämförbar anställningstrygghet. Artikel 14.2 i stadgan begränsar inte anställningstryggheten till centralbankschefer, medan artikel 130 i fördraget och artikel 7 i stadgan hänvisar till medlemmar av de nationella centralbankernas beslutande organ och inte specifikt till centralbankschefer. Detta gäller särskilt då centralbankschefen är ”den främste bland jämställda kolleger” med lika rösträtt, eller när sådana andra medlemmar deltar i utförandet av ECBS-relaterade uppgifter.

Rätt till rättslig prövning

För att begränsa det politiska handlingsutrymmet måste medlemmarna av de nationella centralbankernas beslutande organ ha rätt att överklaga beslut om att avsätta dem till en oberoende domstol så att denna kan bedöma grunderna för avsättningen.

Enligt artikel 14.2 i stadgan ska en nationell centralbankschef kunna överklaga ett beslut om att avsätta honom eller henne till Europeiska unionens domstol. Den nationella lagstiftningen bör antingen hänvisa till stadgan eller inte alls nämna rätten att överklaga beslutet till Europeiska unionens domstol (eftersom artikel 14.2 i stadgan är direkt tillämplig).

Den nationella lagstiftningen bör även garantera en rätt till att få ett beslut om avsättning av andra medlemmar av en nationell centralbanks beslutande organ som deltar i ECBS-relaterade uppgifter rättsligt prövat av en nationell domstol, antingen genom en allmänrättslig bestämmelse eller genom en specifik bestämmelse. Även om det kan sägas att denna rätt finns tillgänglig enligt allmänrättsliga regler, är det för rättssäkerhetens skull tillrådligt att särskilt föreskriva om sådan rätt till prövning.

---

²² Se punkt 8 i yttrande CON/2004/35, punkt 8 i yttrande CON/2005/26, punkt 3.3 i yttrande CON/2006/44, punkt 2.6 i yttrande CON/2006/32 samt punkterna 2.3 och 2.4 i yttrande CON/2007/6.

Skydd mot intressekonflikter

Det personliga oberoendet förutsätter också att man säkerställer att inga intressekonflikter uppstår mellan de skyldigheter som medlemmar av de nationella centralbankernas beslutande organ har gentemot sin nationella centralbank (och när det gäller centralbankschefen även dennes skyldigheter gentemot ECB) och andra uppgifter som sådana medlemmar som deltar i utförandet av ECBS-relaterade uppgifter kan ha och som skulle kunna äventyra deras personliga oberoende. Att vara medlem av ett beslutande organ som deltar i utförandet av ECBS-relaterade uppgifter är av principiella skäl oförenligt med utförandet av andra uppgifter som kan ge upphov till en intressekonflikt. Medlemmar av sådana beslutande organ får inte inneha en befattning eller ha ett intresse som kan påverka deras handlande, vare sig de innehar en befattning i statens verkställande eller lagstiftande gren, eller i en regional eller lokal förvaltning eller genom deltagande i en företagsorganisation. Man bör särskilt förebygga potentiella intressekonflikter avseende sådana medlemmar av de beslutande organen som inte ingår i den verkställande ledningen.

FINANSIELLT OBEROENDE

Även om en nationell centralbank är fullständigt oberoende i funktionellt, institutionellt och personligt hänseende (genom att detta garanteras i den nationella centralbankens stadgar) skulle dess oberoende ställning äventyras om den inte självständigt kunde förfoga över tillräckliga finansiella resurser för att fullgöra sitt uppdrag (d.v.s. att utföra de ECBS-relaterade uppgifter som krävs enligt fördraget och stadgan).

Medlemsstaterna får inte försätta sina nationella centralbanker i en situation där dessa inte har tillräckliga finansiella resurser för att utföra sina uppgifter inom ECBS eller Eurosystemet. Det bör noteras att artiklarna 28.1 och 30.4 i stadgan innebär att de nationella centralbankerna kan anmodas att göra ytterligare inbetalningar till ECB:s kapital och att göra ytterligare överföringar från sina valutareserver.²³ Vidare föreskriver artikel 33.2 i stadgan²⁴ att om ECB ådrar sig en förlust som inte helt kan avräknas mot den allmänna reservfonden, kan ECB-rådet besluta om att avräkna återstoden av förlusten mot de monetära inkomsterna för det ifrågavarande räkenskapsåret i förhållande till och upp till de belopp som fördelas på de nationella centralbankerna. Principen om finansiellt oberoende kräver att uppfyllande av dessa bestämmelser inte försämrar den nationella centralbankens förmåga att fullgöra sina uppgifter.

²³ Artikel 30.4 i stadgan är endast tillämplig på Eurosystemet.

²⁴ Artikel 33.2 i stadgan är endast tillämplig på Eurosystemet.

Principen om finansiellt oberoende innebär därutöver att de nationella centralbankerna måste ha tillräckliga medel för att utföra inte bara ECBS-relaterade uppgifter utan också sina egna nationella uppgifter (som t.ex. att finansiera sin förvaltning och den egna verksamheten).

Av ovan nämnda skäl implicerar ett finansiellt oberoende även att en nationell centralbank måste vara tillräckligt kapitaliserad. Man bör särskilt undvika situationer där en nationell centralbanks nettotillgångar understiger dess lagstadgade kapital eller där nettotillgångarna t.o.m. är negativa, inklusive situationer där förlusterna överstiger kapital och reserver och denna situation blir bestående under en längre tid. Sådana situationer kan få negativa följder för den nationella centralbankens förmåga att utföra sina ECBS-relaterade och nationella uppgifter. Förtroendet för Eurosystemets penningpolitik kan också påverkas negativt av en sådan situation. Om en situation skulle uppstå där en nationell centralbanks nettotillgångar understiger det lagstadgade kapitalkravet eller där nettotillgångarna t.o.m. är negativa, måste den berörda medlemsstaten ställa tillräckliga medel till sin nationella centralbanks förfogande, åtminstone så att det lagstadgade kapitalkravet kan uppfyllas inom en rimlig tidsperiod så att principen om finansiellt oberoende säkerställs. Vad gäller ECB har denna frågas betydelse redan uppmärksammats av rådet som antagit rådets förordning (EG) nr 1009/2000 av den 8 maj 2000 om ökning av Europeiska centralbankens kapital.²⁵ Genom förordningen får ECB-rådet möjlighet att i framtiden fastställa en faktisk ökning för att upprätthålla en lämplig kapitalbas till stöd för ECB:s verksamhet,²⁶ och de nationella centralbankerna behöver ha ekonomisk beredskap att följa ett sådant ECB-beslut.

Begreppet finansiellt oberoende bör därför bedömas utifrån perspektivet huruvida någon utomstående direkt eller indirekt kan utöva inflytande inte bara över den nationella centralbankens uppgifter, utan också över dess förmåga (både operativt när det gäller dess personal och finansiellt när det gäller tillräckliga ekonomiska resurser) att fullgöra sina uppgifter. De aspekter på det finansiella oberoendet som beskrivs nedan är särskilt viktiga i detta hänseende och vissa av dem har finslipats under den senaste tiden.²⁷ Det är inom

---

²⁵ EGT L 115, 16.5.2000, s. 1.

²⁶ Beslut ECB/2010/26 av den 13 december 2010 om ökning av Europeiska centralbankens kapital (EUT L 11, 15.1.2011, s. 53).

²⁷ Vägledande ECB-yttranden inom detta område är: CON/2002/16, CON/2003/22, CON/2003/27, CON/2004/1, CON/2006/38, CON/2006/47, CON/2007/8, CON/2008/13, CON/2008/68 och CON/2009/32.

dessa områden av finansiellt oberoende som de nationella centralbankerna är mest känsliga för påverkan utifrån.

Fastställande av budgeten

Om en utomstående part har befogenhet att fastställa eller påverka den nationella centralbankens budget är detta oförenligt med finansiellt oberoende, såvida inte lagen innehåller en skyddsbestämmelse om att denna befogenhet inte påverkar de finansiella resurser som är nödvändiga för att den nationella centralbanken ska kunna fullgöra sina ECBS-relaterade uppgifter.

Redovisningsregler

Räkenskaperna bör upprättas antingen i enlighet med allmänna redovisningsregler eller i enlighet med regler som fastställts av den nationella centralbankens beslutande organ. Om sådana regler fastställts av utomstående parter, måste de beakta vad de nationella centralbankernas beslutande organ har föreslagit.

Årsredovisningen bör antas av den nationella centralbankens beslutande organ, biträdda av oavhängiga revisorer, och får i efterhand godkännas av utomstående parter (t.ex. regering eller parlament). Vad gäller vinsten ska den nationella centralbankens beslutande organ ha möjlighet att på ett självständigt och professionellt sätt besluta hur den ska beräknas.

Om den nationella centralbankens verksamhet kontrolleras av en statlig revisionsmyndighet eller ett liknande organ som har i uppdrag att kontrollera användningen av offentliga medel, bör kontrollens räckvidd vara tydligt definierad i regelverket och inte påverka det arbete som utförs av den nationella centralbankens oavhängiga externa revisorer,²⁸ och i enlighet med principen om institutionellt oberoende ska förbudet mot att ge instruktioner till en nationell centralbank och dess beslutande organ efterlevas och ingen inblandning ske i den nationella centralbankens ECBS-relaterade uppgifter.²⁹ Den statliga revisionen bör genomföras på icke-politisk, oberoende och strikt yrkesmässig grund.

---

²⁸ Se artikel 27.1 i stadgan om de nationella centralbankernas oavhängiga externa revisorer.

²⁹ Yttrande CON/2011/9 och yttrande CON/2011/53.

Vinstdisposition, de nationella centralbankernas kapital och finansiella avsättningar

När det gäller vinstdispositionen får de nationella centralbankernas stadgar föreskriva hur vinsten ska fördelas. Om sådana föreskrifter saknas ska beslutet om vinstdisposition fattas av den nationella centralbankens beslutande organ på yrkesmässiga grunder och inte vara föremål för bestämmanderätt för utomstående parter, såvida det inte finns någon uttrycklig skyddsbestämmelse om att detta inte ska påverka storleken av de finansiella resurser som krävs för att den nationella centralbanken ska kunna fullgöra sina ECBS-relaterade uppgifter och sina nationella uppgifter.

Vinst får endast delas ut till statsbudgeten efter det att tidigare års eventuella förluster har täckts³⁰ och tillräckliga finansiella avsättningar gjorts för att värdeskydda den nationella centralbankens kapital och tillgångar. Tillfälliga lagstiftningsåtgärder eller ad-hoc lagstiftning som innebär att den nationella centralbanken ges instruktioner avseende sin vinstdisposition är ej tillåtna³¹. På samma sätt är en skatt på en nationell centralbanks realiserade vinster ett brott mot principen om finansiellt oberoende.³²

Medlemsstaterna får inte föreskriva minskningar av den nationella centralbankens kapital utan föregående samtycke från den nationella centralbankens beslutande organ, vilket syftar till att säkerställa att den nationella centralbanken som medlem av ECBS har tillräckliga finansiella resurser för att kunna fullgöra sitt uppdrag enligt artikel 127.2 i fördraget och stadgan. Av samma skäl bör ändringar av reglerna om en nationell centralbanks vinstdisposition endast initieras och beslutas i samråd med den berörda nationella centralbanken som bäst kan avgöra hur stora reserver den behöver.³³ När det gäller finansiella avsättningar eller buffertar måste de nationella centralbankerna ha frihet att självständigt göra avsättningar för att skydda realvärdet av kapital och tillgångar. Medlemsstaterna får heller inte hindra de nationella centralbankerna från att bygga upp sådana reserver som krävs för att en medlem av ECBS ska kunna fullgöra sina uppgifter.³⁴

Finansiella åtaganden för tillsynsmyndigheter

De flesta medlemsstater har placerat sina tillsynsmyndigheter för den finansiella sektorn inom den nationella centralbanken. Detta är oproblemiskt så länge som

---

³⁰ Yttrande CON/2009/85.

³¹ Yttrande CON/2009/26.

³² Yttrande CON/2009/63 och yttrande CON/2009/59.

³³ Yttrande CON/2009/83 och yttrande CON/2009/53.

³⁴ Yttrande CON/2009/26.

tillsynsmyndigheterna underordnas den nationella centralbankens oberoende beslutsfattande. Om lagen däremot föreskriver ett separat beslutsfattande för sådana tillsynsmyndigheter är det emellertid viktigt att se till att de beslut som fattas av dem inte hotar den nationella centralbankens finansiella ställning som helhet. I sådana fall bör den nationella lagstiftningen ge den nationella centralbanken möjlighet till slutlig kontroll över alla beslut av tillsynsmyndigheterna som kan få konsekvenser för den nationella centralbankens oberoende och i synnerhet dess finansiella oberoende.

Oberoende avseende personalärenden

Medlemsstater får inte begränsa en nationell centralbanks möjligheter att anställa och behålla kvalificerad personal som behövs för att den nationella centralbanken ska kunna utföra sina uppgifter enligt fördraget och stadgan på ett oberoende sätt. Därutöver får en nationell centralbank inte försättas i en situation där den endast har begränsad eller ingen kontroll alls över sina anställda, eller där regeringen i en medlemsstat har möjlighet att påverka centralbankens personalpolitik.³⁵ Varje ändring av rättsreglerna om ersättning till medlemmarna av en nationell centralbanks beslutande organ och dess anställda bör beslutas i ett nära och effektivt samarbete med den nationella centralbanken, med vederbörlig hänsyn till dess synpunkter, för att säkerställa att den nationella centralbanken alltjämt kan fullgöra sina uppgifter på ett oberoende sätt.³⁶ Oberoende avseende personalärenden omfattar även personalens pensioner.

Äganderätt

Det är oförenligt med principen om finansiellt oberoende att utomstående parter får ge instruktioner till en nationell centralbank avseende egendom som banken innehar.

2.2.4 SEKRETESS

Den tystnadsplikt för tjänstemän vid ECB och de nationella centralbankerna som fastställs i artikel 37 i stadgan kan ge upphov till liknande bestämmelser i de nationella centralbankernas stadgar eller i medlemsstaternas lagstiftning. Eftersom EU-lagstiftningen och de bestämmelser som antas med stöd av denna har företräde, får inte heller nationella bestämmelser om handlingars offentlighet leda till att ECBS sekretessregler överträds. En statlig revisionsmyndighets eller liknande myndighets tillgång till en nationell

³⁵ Yttrande CON/2008/9, CON/2008/10 och yttrande 2012/89.

³⁶ De viktigaste yttrandena är CON/2010/42, CON/2010/51, CON/2010/56, CON/2010/69, CON/2010/80, CON/2011/104, CON/2011/106, CON/2012/6 och CON/2012/86.

centralbanks information och dokument måste vara begränsad och får inte påverka ECBS sekretessregler som gäller för medlemmar av de nationella centralbankernas beslutande organ och de anställda. De nationella centralbankerna bör säkerställa att sådana enheter sekretessbelägger information och dokument som de får del av i samma utsträckning som den nationella centralbanken.

2.2.5 FÖRBUD MOT MONETÄR FINANSIERING OCH POSITIV SÄRBEHANDLING

När det gäller förbuden mot monetär finansiering och positiv särbehandling skulle den nationella lagstiftningen i de medlemsstater som anslöt sig till EU 2004 eller 2007 anpassas för att uppfylla de relevanta bestämmelserna i fördraget och stadgan och vara i kraft den 1 maj 2004 respektive den 1 januari 2007. Vad gäller Sverige skulle alla nödvändiga anpassningar ha varit i kraft den 1 januari 1995.

2.2.5.1 FÖRBUDET MOT MONETÄR FINANSIERING

Förbudet mot monetär finansiering är fastlagt i artikel 123.1 i fördraget och förbjuder ECB och medlemsstaternas nationella centralbanker att ge unionens institutioner eller organ, byråer, centrala, regionala, lokala eller andra myndigheter, andra offentligrättsliga organ eller offentliga företag i medlemsstaterna rätt att övertrassera sina konton eller ge dem andra former av krediter; detsamma gäller ECB:s eller de nationella centralbankernas förvärv av skuldförbindelser direkt från dessa enheter inom den offentliga sektorn. Fördraget innehåller ett undantag från detta förbud – det tillämpas inte på offentligt ägda kreditinstitut som, vad gäller tillförseln av centralbanksreserver, ska behandlas på samma sätt som privata kreditinstitut (artikel 123.2 i fördraget). ECB och den nationella centralbanken får dessutom fungera som fiskala ombud för de organ inom den offentliga sektorn som nämns ovan (artikel 21.2 i stadgan). Det exakta tillämpningsområdet för förbudet mot monetär finansiering klargörs vidare i rådets förordning (EG) nr 3603/93 av den 13 december 1993 om fastställande av definitioner för tillämpningen av de förbud som avses i artikel 104 och 104b.1 i fördraget,³⁷ som förtydligar att förbudet omfattar all finansiering av den offentliga sektorns åtaganden gentemot tredje parter.

Förbudet mot monetär finansiering är av avgörande betydelse för att säkerställa att huvudmålet för penningpolitiken (att upprätthålla prisstabilitet) inte hindras. Vidare

³⁷ EGT L 332, 31.12.1993, s. 1. Artikel 104 och 104b.1 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen är nu artiklarna 123 och 125.1 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

minskar en centralbanks finansiering av den offentliga sektorn trycket att iaktta budgetdisciplin. Därför måste förbudet tolkas extensivt för att säkerställa en strikt tillämpning, med förbehåll endast för vissa begränsade undantag i artikel 123.2 i fördraget och förordning (EG) nr 3603/93. Även om artikel 123.1 i fördraget uttryckligen nämner ”krediter”, som innebär en skyldighet att återbetala medel, gäller förbudet även andra former av överföringar, t.ex. om någon skyldighet att återbetala erhållna medel inte föreligger.

ECB:s allmänna inställning till nationell lagstiftnings förenlighet med förbudet har huvudsakligen utvecklats inom ramen för medlemsstaternas samråd med ECB om förslag till nationella rättsregler enligt artiklarna 127.4 och 282.5 i fördraget.³⁸

NATIONELL LAGSTIFTNING OM INFÖRLIVANDE AV FÖRBUDET MOT MONETÄR FINANSIERING

Generellt sett är det inte nödvändigt att införliva fördragets artikel 123, kompletterad av förordning (EG) nr 3603/93, i nationell lagstiftning eftersom båda är direkt tillämpliga. Om emellertid nationella rättsregler speglar dessa direkt tillämpliga EU-bestämmelser, får de inte begränsa tillämpningsområdet för förbudet mot monetär finansiering eller utöka de undantag som finns enligt EU-rätten. Exempelvis är nationell lagstiftning som föreskriver att en nationell centralbank ska finansiera en medlemsstats finansiella åtaganden till internationella finansiella institutioner (andra än IMF, enligt vad som framgår av förordning (EG) nr 3603/93) eller till tredje länder oförenlig med förbudet mot monetär finansiering.

FINANSIERING AV DEN OFFENTLIGA SEKTORN ELLER DEN OFFENTLIGA SEKTORNS ÅTAGANDEN GENTEMOT TREDJE PARTER

Nationell lagstiftning får inte kräva att en nationell centralbank ska finansiera varken utförandet av funktioner hos andra offentlighetsrättsliga organ eller den offentliga sektorns åtaganden gentemot tredje parter. Exempelvis är nationella lagar som bemyndigar eller kräver att en nationell centralbank ska finansiera domstolar eller domstolsliknande organ som är oberoende av den nationella centralbanken och fungerar som en förlängning av staten oförenliga med förbudet mot monetär finansiering. Utöver rådgivning bör de nationella centralbankerna inte delta i några aspekter av finansiering av den offentliga

---

³⁸ Se Konvergensrapporten 2008, sidan 23, fotnot 13 som innehåller en förteckning över viktiga yttranden som EMI/ECB antagit mellan maj 1995 och mars 2008. Andra viktiga yttranden som ECB antagit inom detta område är CON/2008/46, CON/2008/80, CON/2009/59 och CON/2010/4.

sektorn eller av den offentliga sektorns åtaganden gentemot tredje parter.³⁹ I enlighet med förbudet mot monetär finansiering får en nationell centralbank inte heller finansiera någon avvecklingsfond eller insättningsgaranti.⁴⁰ En nationell centralbank får inte tillhandahålla överbryggande finansiering som gör det möjligt för en medlemsstat att uppfylla sina åtaganden avseende statliga bankgarantier.⁴¹ Att en nationell centralbank ställer resurser till förfogande för en tillsynsmyndighet kan dock vara förenligt med förbudet mot monetär finansiering om den nationella centralbanken finansierar lagstadgad nationell finanstillsynsverksamhet inom ramen för sitt mandat eller så länge den nationella centralbanken bidrar till, och har inflytande över, tillsynsmyndighetens beslutsfattande.⁴² Även utdelning av en centralbanks vinst som ännu ej realiserats, bokförts och varit föremål för revision strider mot förbudet mot monetär finansiering. Om förbudet mot monetär finansiering ska efterlevas, får det belopp som delas ut till statsbudgeten enligt tillämpliga regler om vinstdisposition inte ens till viss del utbetalas från den nationella centralbankens reserver. Reglerna om vinstdisposition bör därför inte påverka den nationella centralbankens reserver. När den nationella centralbankens tillgångar överförs till staten ska det också göras en betalning motsvarande marknadsvärdet och överföringen bör ske samtidigt som betalningen.⁴³

På samma sätt är det otillåtet med annan inblandning i Eurosystemets uppgifter, t.ex. förvaltningen av valutareserven, genom att beskatta teoretiska eller orealiserade vinster.⁴⁴

ÖVERTAGANDE AV DEN OFFENTLIGA SEKTORNS ÅTAGANDEN

Nationell lagstiftning som kräver att en nationell centralbank tar över ett tidigare oberoende offentligt organs åtaganden till följd av en omorganisation på det nationella planet av vissa uppgifter och skyldigheter (t.ex. vid ett överförande till den nationella centralbanken av vissa tillsynsuppgifter som tidigare utförts av staten eller oberoende offentliga myndigheter eller organ), utan att den nationella centralbanken isoleras från finansiella åtaganden från sådana tidigare oberoende offentliga organs tidigare verksamhet är oförenlig med förbudet mot monetär finansiering.

---

³⁹ Yttrande CON/2012/85.

⁴⁰ Yttrande CON/2011/103 och yttrande CON/2012/22.

⁴¹ Yttrande CON/2012/4.

⁴² Yttrande CON/2010/4.

⁴³ Yttrande CON/2011/91 och yttrande CON/2011/99.

⁴⁴ Yttrande CON/2009/63.

FINANSIELLT STÖD TILL KREDIT- OCH/ELLER FINANSINSTITUT

Nationell lagstiftning som föreskriver att en nationell centralbank, enligt eget gottfinnande, får finansiera kreditinstitut, förutom i samband med utförandet av centralbanksuppgifter (såsom penningpolitik, betalningssystem eller tillfälligt likviditetsstödjande åtgärder), särskilt stöd till insolventa kredit- och/eller andra finansinstitut, är inte förenlig med förbudet mot monetär finansiering.

Detta gäller i synnerhet stöd till insolventa kreditinstitut. Anledningen är att den nationella centralbanken, om den finansierar ett insolvent kreditinstitut, åtar sig statlig uppgift. Samma sak gäller om Eurosystemet finansierar ett kreditinstitut som rekapitaliserats för att åter göra det solvent genom en direktplacering av statligt emitterade skuldinstrument om alternativ marknadsbaserad finansiering saknas (nedan kallade rekapitaliseringsobligationer) och där dessa obligationer ska användas som säkerhet. Om en stat rekapitaliserar ett kreditinstitut genom en direktplacering av rekapitaliseringsobligationer och rekapitaliseringsobligationerna sedan används som säkerhet vid en centralbanks likviditetsoperationer aktualiseras också förbudet mot monetär finansiering.⁴⁵

Likviditetsstöd i nödlägen som en nationell centralbank oberoende och enligt egen bestämmanderätt beviljar ett solvent kreditinstitut mot säkerhet i form av en statlig garanti ska uppfylla följande kriterier: i) den kredit som den nationella centralbanken beviljar ska vara så kort som möjligt, ii) situationen måste röra en systemviktig aspekt, iii) det får inte finnas några tvivel huruvida den statliga garantin är giltig och kan genomdrivas enligt tillämplig nationell rätt och iv) det får inte finnas några tvivel huruvida den statliga garantin är ekonomiskt adekvat, som bör omfatta både kapitalbelopp och ränta.⁴⁶

För detta ändamål bör man överväga att införliva hänvisningar till fördragets artikel 123 i den nationella lagstiftningen.

⁴⁵ Yttrande CON/2012/50, CON/2012/64 och CON/2012/71.

⁴⁶ Yttrande CON/2012/4, fotnot 42 hänvisar till ytterligare relevanta yttranden.

FINANSIELLT STÖD FÖR SYSTEM FÖR INSÄTTNINGSGARANTI OCH ERSÄTTNING TILL INVESTERARE

Direktivet om system för garanti av insättningar⁴⁷ och direktivet om system för ersättning till investerare⁴⁸ föreskriver att kostnaderna för att finansiera system för garanti av insättningar och system för ersättning till investerare måste bäras av kreditinstituten respektive värdepappersföretagen själva. Nationell lagstiftning som föreskriver att en nationell centralbank ska finansiera ett nationellt system för insättningsgaranti för kreditinstitut eller ett nationellt system för ersättning till investerare för värdepappersföretag är förenlig med förbudet mot monetär finansiering om finansieringen är kortfristig, avser brådskande situationer, systemrisker består och besluten fattas av den nationella centralbanken. För detta ändamål bör man överväga att införliva hänvisningar till fördragets artikel 123 i den nationella lagstiftningen. När den nationella centralbanken utövar sin rätt att bevilja ett lån, måste den säkerställa att den inte de facto övertar en av statens uppgifter.⁴⁹ Centralbankers stöd till insättningsgarantisystem bör framför allt inte utgöra någon systematisk förfinansieringsverksamhet.⁵⁰

I enlighet med förbudet mot monetär finansiering får en nationell centralbank inte finansiera några avvecklingsfonder. Om en nationell centralbank agerar som rekonstruktionsmyndighet bör den inte åta sig eller finansiera några skyldigheter som broinstitut eller tillgångsförvaltningsenhet.⁵¹

FUNKTION SOM FISKALT OMBUD

Enligt artikel 21.2 i stadgan får ”ECB och de nationella centralbankerna [...] fungera som fiskala ombud” för ”unionens institutioner, organ eller byråer, centrala, regionala, lokala eller andra myndigheter, andra offentligrättsliga organ eller offentliga företag i medlemsstaterna”. Tanken med artikel 21.2 i stadgan är att göra det möjligt för nationella centralbanker att, efter det att behörigheten på det penningpolitiska området överförts till Eurosystemet, fortsätta tillhandahålla den funktion som fiskalt ombud som centralbanker traditionellt har tillhandahållit staten och andra offentligrättsliga enheter utan att bryta mot förbudet mot monetär finansiering. I förordning EG nr 3603/93 uppställs ett antal explicita

⁴⁷ Skäl 23 i Europaparlamentets och rådets direktiv 94/19/EG av den 30 maj 1994 om system för garanti av insättningar (EGT L 135, 31.5.1994, s. 5).

⁴⁸ Skäl 23 i Europaparlamentets och rådets direktiv 97/9/EG av den 3 mars 1997 om system för ersättning till investerare (EGT L 84, 26.3.1997, s. 22).

⁴⁹ Yttrande CON/2011/83.

⁵⁰ Yttrande CON/2011/84.

⁵¹ Yttranden CON/2012/99 och CON/2011/103.

och begränsade undantag från förbudet mot monetär finansiering i samband med funktionen som fiskalt ombud: i) krediter med en dags löptid gentemot den offentliga sektorn är tillåtna förutsatt att krediterna förblir begränsade till den ifrågavarande dagen och någon förlängning inte är möjlig,⁵² ii) inlösen av checkar som är utställda av tredje man och krediterar den offentliga sektorns konto innan trassatbanken har debiterats är tillåtet om en viss tid motsvarande den tid som den berörda medlemsstatens centralbank normalt behöver för inlösen av checkar har förflutit sedan mottagandet av checken, förutsatt att all float som kan uppstå är att betrakta som undantag, är av obetydlig storlek och jämnar ut sig över en kort tid,⁵³ iii) innehav av mynt som har getts ut av den offentliga sektorn och som har krediterats den offentliga sektorn är tillåtet om summan av dessa tillgångar understiger 10 % av de mynt som är i omlopp.⁵⁴

Nationell lagstiftning rörande funktionen som fiskalt ombud bör vara förenlig med EU-rätten, särskilt förbudet mot monetär finansiering. Med beaktande av att det i artikel 21.2 i stadgan uttryckligen erkänns att funktionen som fiskalt ombud är en legitim funktion som av tradition har utförts av de nationella centralbankerna, är centralbankernas funktion som fiskala ombud förenlig med förbudet mot monetär finansiering, förutsatt att dessa tjänster ligger inom ramen för funktionen som fiskalt ombud och inte utgör centralbankens finansiering av den offentliga sektorns skyldigheter gentemot tredje part eller centralbankens kreditering av den offentliga sektorn utöver de snävt definierade undantag som anges i förordning (EG) nr 3603/93.⁵⁵ Nationell lagstiftning som gör det möjligt för en nationell centralbank att inneha inlåning från staten och föra statens konton strider inte mot förbudet mot monetär finansiering förutsatt att dessa funktioner inte innebär någon kreditgivning, inklusive utlåning över natten. Bristande överensstämmelse med förbudet mot monetär finansiering kan t.ex. föreligga om den nationella lagstiftningen gör det möjligt att förränta inlåningen eller behållningen på löpande räkning på en nivå som överstiger gällande marknadsräntor. En ränta som överstiger gällande marknadsränta utgör de facto kreditgivning, något som står i strid med målet att förhindra monetär finansiering, och kan därför underminera förbudets målsättning. När det gäller räntan för ett konto är det avgörande att den avspeglar marknadsparametrarna och det är särskilt viktigt att inlåningsräntan ställs i relation till löptiden.⁵⁶ Om en nationell centralbank fungerar som

⁵² Se artikel 4 i förordning (EG) nr 3603/93.

⁵³ Se artikel 5 i förordning (EG) nr 3603/93.

⁵⁴ Se artikel 6 i förordning (EG) nr 3603/93.

⁵⁵ Yttrande CON/2009/23, yttrande CON/2009/67 och yttrande CON/2012/9.

⁵⁶ Se bl.a. yttrande CON/2010/54 och yttrande CON/2010/55.

fiskalt ombud utan någon ränta väcker detta inga betänkligheter om monetär finansiering, förutsatt att det rör sig om en kärnfunktion som fiskalt ombud.⁵⁷

2.2.5.2 FÖRBUDET MOT POSITIV SÄRBEHANDLING

De nationella centralbankerna får inte, i egenskap av offentliga myndigheter, vidta åtgärder som ger den offentliga sektorn en positiv särbehandling hos finansinstitut, såvida inte sådana åtgärder baseras på tillsynsmässiga hänsyn. Vidare får reglerna om mobilisering eller pantsättning av skuldinstrument som antagits av de nationella centralbankerna inte användas som ett sätt att kringgå förbudet mot positiv särbehandling.⁵⁸ Medlemsstaternas lagstiftning på detta område får inte skapa sådan positiv särbehandling.

Denna rapport riktar in sig på förenligheten både av nationell lagstiftning som antagits av de nationella centralbankerna och de nationella centralbankernas stadgar med fördragets förbud mot positiv särbehandling. Denna rapport påverkar dock inte bedömningen av huruvida lagar, förordningar eller administrativa handlingar i medlemsstaterna används under förevändning av tillsynsmässig hänsyn för att kringgå förbudet mot positiv särbehandling. En sådan bedömning ligger utanför denna rapports område.

2.2.6 EN ENHETLIG STAVNING AV EURON

Av artikel 3.4 i fördraget om Europeiska unionen framgår att "Unionen ska upprätta en ekonomisk och monetär union som har euron som valuta". I fördragstexterna på alla språk som använder det romerska alfabetet anges euron konsekvent i nominativ singular som "euro". I det grekiska alfabetet stavas euron "ευρώ" och i det kyrilliska alfabetet "евро".⁵⁹ I linje med detta framgår det av rådets förordning (EG) nr 974/98 av den 3 maj 1998 om införande av euron⁶⁰ att namnet på den gemensamma valutan måste vara samma på alla

⁵⁷ Yttrande CON/2012/9.

⁵⁸ Se artikel 3.2 och skäl 10 i rådets förordning (EG) nr 3604/93 av den 13 december 1993 om specificerande av definitioner för tillämpningen av förbudet mot positiv särbehandling enligt artikel 104a [nu artikel 124] i fördraget (EGT L 332, 31.12.1993, s. 4).

⁵⁹ I "Förklaring från Republiken Lettland, Republiken Ungern och Republiken Malta om stavningen av namnet på den gemensamma valutan i fördragen" som bifogats fördragen anges: "Utan att det påverkar den enhetliga stavningen av namnet på Europeiska unionens gemensamma valuta enligt fördragen och hur denna anges på sedlar och mynt, förklarar Lettland, Ungern och Malta att stavningen av namnet på den gemensamma valutan, inbegripet de avledningar av detta ord som används i den lettiska, den ungerska och den maltesiska versionen av fördragen, inte har någon inverkan på de befintliga reglerna i det lettiska, det ungerska och det maltesiska språket".

⁶⁰ EGT L 139, 11.5.1998, s. 1.

EU:s officiella språk, under beaktande av förekomsten av olika alfabet. Därför kräver fördragen att ordet ”euro” stavas på samma sätt i nominativ singular i alla EU:s bestämmelser och i nationell lagstiftning, med beaktande av förekomsten av olika alfabet.

På grundval av denna EU:s exklusiva behörighet att besluta om namnet på den gemensamma valutan är avvikelser från denna regel oförenliga med fördragen och bör därför avlägnas. Emedan denna princip tillämpas på alla typer av nationell lagstiftning, tar bedömningen i landskapitlet sikte på de nationella centralbankernas stadgar och på lagar om införande av euron.

2.2.7 DE NATIONELLA CENTRALBANKERNAS RÄTTSLIGA INTEGRERING I EUROSISTEMET

Så snart en medlemsstat infört euron är bestämmelser i den nationella lagstiftningen (särskilt i den nationella centralbankens stadga men även i annan lagstiftning) som kan förhindra utförandet av uppgifter som rör Eurosystemet eller efterlevandet av ECB:s beslut oförenliga med Eurosystemets möjligheter att effektivt bedriva sin verksamhet. Den nationella lagstiftningen måste därför anpassas för att säkerställa att den är förenlig med fördraget och stadgan vad avser uppgifter som rör Eurosystemet. För att uppfylla kraven i artikel 131 i fördraget måste den nationella lagstiftningen anpassas för att säkerställa förenlighet senast vid upprättandet av ECBS (i Sveriges fall) och senast den 1 maj 2004 och den 1 januari 2007 (vad avser de medlemsstater som anslöt sig till EU vid dessa datum). Lagstadgade krav om den nationella centralbankens fullständiga rättsliga integrering i Eurosystemet behöver dock inte träda i kraft förrän den fullständiga integreringen blir verklighet, d.v.s. den dag medlemsstaten med undantag inför euron.

De viktigaste områdena som behandlas i denna rapport är de där lagstadgade bestämmelser kan hindra en nationell centralbank från att uppfylla Eurosystemets krav. Detta innefattar bestämmelser som kan förhindra den nationella centralbankens deltagande i genomförandet av den gemensamma penningpolitiken som utformas av ECB:s beslutande organ, eller som hindrar en centralbankschef från att fullgöra sina skyldigheter som medlem av ECB-rådet eller som inte respekterar ECB:s företrädesrätt. En åtskillnad görs mellan den ekonomiska politikens mål, uppgifter, finansiella bestämmelser, valutapolitik och internationellt samarbete. Slutligen behandlas även andra områden där den nationella centralbankens stadgar kan behöva anpassas.

2.2.7.1 MÅL FÖR DEN EKONOMISKA POLITIKEN

En nationell centralbanks fulla integrering i Eurosystemet kräver att dess lagstadgade mål är förenliga med ECBS mål som är fastställda i artikel 2 i stadgan. Detta betyder bland annat att lagstadgade mål med ”nationella drag”, t.ex. där lagbestämmelserna hänvisar till en skyldighet att utföra penningpolitiken inom ramen för den berörda medlemsstatens allmänna ekonomiska politik, måste anpassas. En nationell centralbanks sekundära mål måste vara överensstämmande och inte inverka på centralbankens skyldighet att stödja den allmänna ekonomiska politiken inom EU för att bidra till att EU:s mål uppnås i enlighet med artikel 3 i fördraget om Europeiska unionen, vilket i sig är mål som inte ska påverka upprätthållandet av prisstabiliteten.⁶¹

2.2.7.2 UPPGIFTER

Uppgifterna för en nationell centralbank i en medlemsstat som har euron som valuta bestäms huvudsakligen av fördraget och stadgan, eftersom den nationella centralbanken utgör en integrerad del av Eurosystemet. För att uppfylla kraven i artikel 131 i fördraget måste bestämmelserna om uppgifter i en nationell centralbanks stadgar jämföras med de relevanta bestämmelserna i fördraget och stadgan, och eventuell bristande förenlighet undanröjas.⁶² Detta gäller alla bestämmelser som, efter det att euron införts och den nationella centralbanken integrerats i Eurosystemet, kan försvåra utförandet av ECBS-relaterade uppgifter; särskilt bestämmelser som inte respekterar ECBS befogenheter enligt kapitel IV i stadgan.

När det gäller penningpolitiken bör de nationella rättsreglerna erkänna att EU:s penningpolitik ska utföras genom Eurosystemet.⁶³ De nationella centralbankernas stadgar får innehålla bestämmelser om penningpolitiska instrument. Sådana bestämmelser måste jämföras med dem som finns i fördraget och stadgan, och bristande förenlighet måste undanröjas för att kunna vara förenlig med artikel 131 i fördraget.

Inom ramen för nationella lagstiftningsåtgärder som vidtagits på senare tid för att bemöta krisen på finansmarknaderna har ECB understrukit att man bör undvika varje störning på euroområdet penningmarknad eftersom detta kan få negativa följder för genomförandet

⁶¹ Yttrande CON/2010/30 och yttrande CON/2010/48.

⁶² Se särskilt artiklarna 127 och 128 i fördraget och artiklarna 3–6 och 16 i stadgan.

⁶³ Artikel 127.2 första strecksatsen i fördraget.

av den gemensamma penningpolitiken. Detta gäller i synnerhet för en utvidgning av de statliga garantierna för interbankinlåning.⁶⁴

Medlemsstaterna måste säkerställa att nationella lagstiftningsåtgärder som vidtas för att minska likviditetsproblemen för företag och privatpersoner, exempelvis deras skulder till finansinstitut, inte får negativa konsekvenser för likviditeten på marknaden. Sådana åtgärder får inte stå i strid med principen om en öppen marknadsekonomi, enligt artikel 3 i fördraget om Europeiska unionen, eftersom detta skulle kunna hindra kreditflödet och påtagligt inverka på de finansiella institutens och marknadernas stabilitet och därför även påverka utförandet av Eurosystemets uppgifter.⁶⁵

Nationella rättsregler som ger den nationella centralbanken ensamrätt att utge sedlar måste erkänna ECB-rådets ensamrätt att från och med eurons införande tillåta utgivning av eurosedlar, enligt artikel 128.1 i fördraget och artikel 16 i stadgan, medan ECB och de nationella centralbankerna har rätten att ge ut eurosedlar. Dessutom måste nationella rättsregler som gör det möjligt för regeringar att påverka t.ex. valörer, tillverkning, volymer och indragning av eurosedlar antingen upphävas eller erkänna de befogenheter som ECB har när det gäller eurosedlar i enlighet med bestämmelserna i fördraget och stadgan. Beträffande mynt måste de relevanta bestämmelserna, oavsett hur ansvarsfördelningen mellan regering och nationell centralbank ser ut på detta område, erkänna ECB:s befogenhet att efter eurons införande godkänna den volym av euromynt som ges ut. En medlemsstat får inte betrakta utelöpande sedlar och mynt som sin nationella centralbanks skuld till medlemsstaten, eftersom detta skulle stå i strid med idén bakom en gemensam valuta och vara oförenligt med kravet på rättslig integrering i Eurosystemet.⁶⁶

När det gäller förvaltningen av valutareserver⁶⁷ bryter medlemsstater som har infört euron och som inte överför sina officiella valutareserver⁶⁸ till respektive nationell centralbank mot fördraget. Det är inte heller förenligt med artikel 127.2 tredje strecksatsen i fördraget om en tredje part – t.ex. regeringen eller parlamentet – har rätt att påverka en nationell centralbanks beslut om förvaltningen av den officiella valutareserven. De nationella centralbankerna måste dessutom överföra reservtillgångar till ECB i proportion till sina

⁶⁴ Yttrande CON/2009/99 och yttrande CON/2011/79.

⁶⁵ Yttrande CON/2010/8.

⁶⁶ Yttrande CON/2008/34.

⁶⁷ Artikel 127.2 tredje strecksatsen i fördraget.

⁶⁸ Med undantag av rörelsemedel i utländsk valuta som medlemsstaterna kan behålla i enlighet med artikel 127.3 i fördraget.

andelar av det tecknade kapitalet i ECB. Detta innebär att det inte får finnas några rättsliga hinder mot att de nationella centralbankerna överför reservtillgångar till ECB.

2.2.7.3 FINANSIELLA BESTÄMMELSER

De finansiella bestämmelserna i stadgan omfattar regler om räkenskaper,⁶⁹ revision,⁷⁰ teckning av kapital,⁷¹ överföring av reservtillgångar⁷² samt fördelning av monetära inkomster.⁷³ De nationella centralbankerna måste kunna uppfylla sina skyldigheter enligt dessa bestämmelser och därför måste eventuellt oförenliga nationella bestämmelser upphävas.

2.2.7.4 VALUTAPOLITIK

En medlemsstat med undantag får behålla nationell lagstiftning som föreskriver att regeringen ska ansvara för landets valutapolitik och att den nationella centralbanken ska ha en rådgivande och/eller verkställande roll. Vid den tidpunkt då euron införs i medlemsstaten ska emellertid sådan lagstiftning avspegla det faktum att ansvaret för euroområdet valutapolitik har överförts till EU i enlighet med artiklarna 138 och 219 i fördraget.

2.2.7.5 INTERNATIONELLT SAMARBETE

För att euron ska kunna införas måste den nationella lagstiftningen vara förenlig med artikel 6.1 i stadgan, där det föreskrivs att det är ECB som bestämmer hur ECBS ska företrädas i sådant internationellt samarbete som angår de uppgifter som har anförtrotts Eurosystemet. Därutöver måste sådan nationell lagstiftning som tillåter en nationell centralbank att delta i internationella monetära institutioner även ange att detta bara får ske med ECB:s godkännande (artikel 6.2 i stadgan).

2.2.7.6 ÖVRIGT

Utöver de frågor som behandlas ovan finns det i vissa medlemsstater även andra områden där de nationella bestämmelserna måste anpassas (t.ex. beträffande clearing- och betalningssystem samt utbyte av information).

---

⁶⁹ Artikel 26 i stadgan.

⁷⁰ Artikel 27 i stadgan.

⁷¹ Artikel 28 i stadgan.

⁷² Artikel 30 i stadgan.

⁷³ Artikel 32 i stadgan.

3 SAMMANFATTNING FÖR LETTLAND

Över referensperioden från maj 2012 till april 2013 var den 12-månaders genomsnittliga HIKP-inflationen i Lettland 1,3 procent, dvs. väl under referensvärdet 2,7 procent för prisstabilitetskriteriet.

Sett längre tillbaka har konsumentprisinflationen i Lettland varit mycket volatil, mellan -1,2 procent och 15,3% på årsbasis under de senaste tio åren. När Lettland hade blivit medlem i EU 2004 ökade inflationen och rörde sig mellan 6 procent och 7 procent några år innan den ökade kraftigt 2007 och 2008. Särskilt under högkonjunkturåren under andra halvan av årtiondet uppvisade den lettiska ekonomin ökade tecken på allvarlig överhettning och växande makroekonomiska obalanser. När denna makroekonomiska utveckling visade sig vara ohållbar upplevde Lettland en djup kris som inleddes 2008. Efter en topp på ett årligt genomsnitt på 15,3 procent 2008 föll HIKP-inflationen kraftigt. Konsumentpriser och speciellt enhetsarbetskostnaderna gick ned vilket bidrog till att landet återfick pris- och kostnadskonkurrenskraft. Denna utveckling upphörde under 2010 när de makroekonomiska förhållandena stabiliserades och enhetsarbetskostnaderna gradvis ökade igen. Inflationsutvecklingen har de senaste åren huvudsakligen drivits av svängningar i de globala råvarupriserna och ändringar av indirekta skatter och administrativt fastställda priser. När det gäller den senaste utvecklingen fortsatte den årliga HIKP-inflationen att gå ned i början av 2013 och var -0,4 procent i april efter en topp på 4,8 procent i mitten av 2011. Denna nedgång återspeglar också effekten av en lägre moms nivå fr.o.m. juli 2012 (med en procentenhet till 21 procent) och lägre ökning i administrativt fastställda priser fr.o.m. januari 2013 (vilka även återspeglar lägre råvarupriser).

De senaste inflationsprognoserna från större internationella institut förutspår att inflationen kommer att öka 2013-14, till mellan 1,4 procent och 1,8 procent i 2013 och 2,1 procent och 2,7 procent 2014. För 2014 ligger prognoserna över euroområdesgenomsnittet. Riskbildningen som omger dessa inflationsprognoser för de kommande åren är på uppåt sidan. Sådana risker härstammar speciellt från högre råvarupriser och lönekostnader än beräknat.

Det kommer att vara en betydande utmaning på medellång sikt att hålla Lettlands inflation låg med tanke på penningpolitikens begränsade manöverutrymme i en omgivning som

karacteriseras av lite rum för nominell växelkursflexibilitet. Erfarenheter från högkonjunkturåren 2005 till 2007 visar att det kan bli svårt att kontrollera det inhemska pristrycket och undvika en förnyad ekonomisk excess. Samtidigt kommer tidigare konkurrenskraftsförluster att minska tillväxten och kan således minska inflationstrycket något de kommande åren. Upphämtningsprocessen kommer troligen att driva upp skillnaden i inflation mellan Lettland och euroområdet på medellång sikt med tanke på att BNP per capita och prisnivåerna fortfarande är lägre i Lettland än i euroområdet. Det är dock svårt att bedöma den exakta omfattningen av inflationseffekten p.g.a. den här processen. Sett mot bakgrund av den ekonomiska konvergensprocessen kan det dock inte uteslutas att ett betydande efterfrågetryck uppstår igen. Med tanke på bristen på nominell växelkursflexibilitet och begränsningarna för alternativa kontracykliska policyinstrument kan det vara svårt att förhindra att makroekonomiska obalanser, och högre inflation, byggs upp igen.

Sammantaget är 12-månaders genomsnittlig HIKP-inflation i Lettland för närvarande väl under referensvärdet. Det finns dock oro för inflationskonvergensens varaktighet.

Lettland är, vid tidpunkten för färdigställandet av denna rapport, föremål för EU-rådets beslut om att det föreligger ett alltför stort underskott, med en tidsfrist för att korrigera detta underskott 2012. Under referensåret 2012 visade den offentliga sektorns budgetsaldo ett underskott på 1,2 % av BNP, dvs. väl under referensvärdet på 3 %. Den offentliga skuldkvoten uppgick till 40,7 % av BNP, dvs. under referensvärdet på 60 %. För 2013 beräknar Europeiska kommissionen att underskottskvoten är oförändrad på 1,2 procent och att den offentliga sektorns skuldkvot ökar till 43,2 procent. När det gäller andra statsfinansiella faktorer överskred underskottskvoten 2012 inte de offentliga investeringarna i förhållande till BNP. Lettland måste under 2013 säkerställa framsteg i konsolidering av de offentliga finanserna, i linje med stabilitets- och tillväxtpaktens preventiva krav och därefter, i enlighet med den nyligen antagna lagen om budgetdisciplin.

Lettiska lats har deltagit i ERM2 sedan den 2 maj 2005 med ett variationsintervall på ± 15 procent. Vid anslutningen till ERM2 meddelade de lettiska myndigheterna att de som ett ensidigt åtagande skulle hålla fast latsens växelkurs vid centralkursen mot euron med ett fluktuationsband på ± 1 procent, utan några ytterligare förpliktelser för ECB. Under den tvååriga granskningsperioden från den 17 maj 2011 till den 16 maj 2013 har latsen legat

nära centalkursen. Både växelkursens största avvikelse uppåt och nedåt från ERM2:s centalkurs var 1,0 procent. Ett internationellt stödpaket på 7,5 miljarder euro (under ledning av EU och IMF) löpte mellan slutet av 2008 och januari 2012. Mellan slutet av 2008 och slutet av 2010 använde det lettiska myndigheterna totalt 4,5 miljarder euro av detta, vilket minskade finansiella sårbarheter och bidrog till att minska växelkurstryck. Under referensperioden på två år från maj 2011 till maj 2013 använde inte de lettiska myndigheterna de resterande 3,0 miljarder euro och återbetalade IMF före förfallodagen. Eftersom det internationella stödpaketet även bidrog till att minska riskerna relaterade till finansiella sårbarheter kan det också ha bidragit till att minska växelkurstryck. Lettiska lats växelkurs mot euron, mätt i standardavvikelser på årsbasis av de dagliga procentuella förändringarna, låg för det mesta på mycket låga nivåer under granskningsperioden. Skillnaderna i de korta räntorna gentemot 3-månaders Euribor var negativa under hela 2011 och ökade till svagt positiva nivåer därefter. Sett ur ett längre perspektiv låg både den lettiska latens reala växelkurs mot euron och den effektiva bilaterala växelkursen mot euron i april 2013 relativt nära historiska tioåriga genomsnitt. Lettland karakteriserades av mycket stora underskott i bytes- och kapitalbalanserna i betalningsbalansen, över 20 procent av BNP 2006 och 2007. Efter ett kraftigt fall i inhemsk efterfrågan, som ledde till minskad import samt ökad konkurrenskraft och en stark exportökning, minskade underskottet kraftigt och den kombinerade bytes- och kapitalbalansen visade 2009 ett mycket stort överskott på 11,1 procent av BNP. Denna kraftiga förändring återspeglade en avsevärd minskning av underskottet i handelsbalansen och, i mindre utsträckning, ökat överskott av tjänster och transfereringar samt en temporär förbättring av inkomstbalansen. Överskottet minskade dock därefter till 0,0 procent 2011 och 1,3 procent 2012, beroende på återhämtning i inhemsk efterfrågan, särskilt investeringar där importökningen översteg exporttillväxten. Landets samlade nettoställning mot utlandet försämrades betydligt fram till krisen, från -43,8 procent av BNP 2003 till -82,7 procent 2009 men förbättrades därefter till -65,1 procent 2012. Det faktum att landets nettoskuld mot utlandet fortfarande är mycket hög pekar på vikten av en finans- och strukturpolitik som stödjer hållbarhet gentemot omvärlden.

De långa räntorna låg i genomsnitt på 3,8 procent under referensperioden från maj 2012 till april 2013 och var därmed betydligt under referensvärdet 5,5 procent för räntekriteriet. Under referensperioden sjönk de långa räntorna när de makroekonomiska förhållandena och de offentliga finanserna förbättrades, kreditvärdigheten uppgraderades och de globala finansmarknadsvillkoren förbättrades, särskilt under andra halvåret 2012. Den långa

räntan låg på 3,2 procent i slutet av referensperioden, 0,3 procentenheter högre än genomsnittet i euroområdet (och 1,6 procentenheter högre än gentemot avkastningen på långa euroobligationer med AAA-rating).

Även om Lettland sammantaget ligger inom referensvärdet för konvergenzkriteriet är hållbarheten i Lettlands ekonomiska konvergens en källa till oro. Tidigare har Lettland upplevt stora ”boom-bust”-cykler och hög makroekonomisk volatilitet vilket även märks på bl.a. inhemska priser och långa räntor. Lettland har nyligen infört ett antal policyåtgärder för att förbättra den inhemska ramen för konjunkturlig politik. Att gå med i en monetär union medför att man avstår från penningpolitiska instrument och växelkursinstrument och det innebär att intern flexibilitet och motståndskraft blir viktigare. Ekonomisk hållbarhet är alltså beroende av att både myndigheterna och allmänheten visar en tydlig och varaktig vilja till ändringar och att genomföra de reformer som krävs och vidta politiska åtgärder för att säkra makroekonomisk stabilitet och konkurrenskraft i ekonomin.

För att uppnå och bibehålla ett klimat som främjar varaktig konvergens i Lettland krävs bl.a. att den ekonomiska politiken styrs mot att säkerställa makroekonomisk stabilitet, inbegripet hållbar prisstabilitet. När det gäller makroekonomiska obalanser valde inte Europeiska kommissionen Lettland för en djupare granskning i sina rapporter om förvarningsmekanismen (Alert Mechanism Report) 2012 och 2013. Samtidigt är det, med hänsyn till det begränsade manöverutrymmet för penningpolitiken under den nuvarande fasta växelkursen, nödvändigt att andra politikområden ger ekonomin medel att hantera landsspecifika chocker och att undvika möjligheten att makroekonomiska obalanser uppstår igen. Myndigheterna bör därför överväga hur de ytterligare kan stärka de alternativa konjunkturliga politiska instrumenten de har att tillgå utöver vad som har gjorts sedan 2009. Framsteg på områdena nedan kommer att bidra till att uppnå ett klimat som främjar hållbar prisstabilitet och främja konkurrenskraft och sysselsättningsökning.

För det första måste Lettland fortsätta med en omfattande konsolidering av de offentliga finanserna i linje med kraven i stabilitets- och tillväxtpakten samt genomföra och hålla sig till finanspolitiska ramar som bidrar till att undvika en återgång till pro-cyklisk politik i framtiden. Dessutom är det viktigt att hålla fast vid den ökade konkurrenskraft som uppnåtts de senaste åren genom att undvika nya ökningar i enhetsarbetskostnader. Det är även viktigt att genomföra ytterligare strukturreformer som fokuserar speciellt på att

förbättra arbetsmarknadens funktion där hög arbetslöshet råder samtidigt som det finns en obalans mellan befintlig kompetens och marknadens behov och brist på arbetskraft i vissa sektorer.

Trots att Lettlands justeringskapacitet har varit stark visar kvalitetsindikatorer för institutionerna och regeringen att framsteg måste göras på detta område. Om man ser på aktuella rankningar av de 27 EU-staterna, vilka har rapporterats av olika internationella organisationer, har landet, trots att Lettlands företagsklimat anses särskilt positivt, relativt svag allmän utveckling av förvaltning vilket tyder på att ett starkare förvaltningsklimat är önskvärt (se avsnitt 4.1 för mer information). Dessutom beräknas skuggekonomin vara relativt stor i Lettland även om den krymper. Dessa svagheter medför inte bara förluster för de offentliga finanserna utan snedvrider Lettlands konkurrenskraft och minskar landets attraktionskraft för utländska direktinvesteringar, vilket hämmar investeringar på lång sikt och produktiviteten.

Slutligen är en betydande del av banksektorn beroende av inlåning från icke inhemska aktörer. Detta är inget nytt fenomen i finanssektorn, men ökar igen och representerar en viktig risk för den finansiella stabiliteten. Dessutom kan uppkomsten av nya inhemska obalanser eller en allt för kraftig kredittillväxt innebära ytterligare risker för den finansiella stabiliteten. Det är viktigt att det finns en omfattande verktygslåda och en lämplig mikroprudentiell politik. Detta bör omfatta: a) makroprudentiella åtgärder, analys av den nationella balansräkningen och stresstester, b) riktiga finansieringsmekanismer för inlåningsgarantisystem, c) effektiva verktyg för rekonstruktion och avveckling, d) förstärkt övervakning av uppbyggnad av makroekonomiska obalanser som skulle kunna hota den finansiella stabiliteten och beredskap att anta ytterligare åtgärder om det skulle behövas samt e) högsta möjliga standard vid införande av internationella regler för penningtvätt. Finansiell stabilitet bör gynnas av Lettlands deltagande i den gemensamma tillsynsmekanismen (SSM) som väntas träda i kraft 2014.

Den lettiska lagstiftningen uppfyller alla krav på centralbankens oberoende, förbud mot monetär finansiering och rättslig integration i Eurosystemet. Bestämmelserna i första stycket i artikel 43 lagen om Latvijas Banka, som kräver att Lettlands parlament övervakar Latvijas Banka, skulle gagnas av att klarläggas vid en ytterligare översyn av dess bestämmelser för att säkerställa rättslig säkerhet.

